JAKO DOMA

4-5 ÚVOD / EINLEITUNG

6-11 DOMASLAV VČERA A DNES / DOMASLAV GESTERN UND HEUTE

12-13 SETKÁNÍ / TREFFEN

14-67 ROZHOVORY / GESPRÄCHE

68-71 o. s.DOMASLAV / o. s.DOMASLAV

72-73 ASF / ASF

74–87 DĚNÍ NA FAŘE / VERANSTALTUNGEN IM PFARRHAUS

88–95 HISTORIE OBCE A KOSTELA /
GESCHICHTE DER GEMEINDE UND DER KIRCHE

96-110 STAVEBNÍ DĚNÍ / BAUGESCHEHEN

111 PODĚKOVÁNÍ / DANKSAGUNGEN

Úvod

Tato kniha obsahuje různé životní příběhy, které mají jedno společné – místo s názvem Domaslav. Některé z nich byly psány již dávno, některé se píší právě teď.

Domaslav je jedním z míst, které po druhé světové válce postihl odsun německy mluvících obyvatel. Tito domaslavští rodáci vyprávějí, jak si toto místo pamatují a co pro ně znamená dnes. Připojují se k nim i hlasy lidí, kteří bydleli v okolních vesnicích a jejichž zkušenost je podobná.

Na rozdíl od některých okolních obcí měla poválečná Domaslav to štěstí, že její příběh neskončil vylidněním a zpustošením. Dále tu žijí lidé, pro které se tato oblast stala novým domovem, jiní zase přijíždějí prožít kus její jedinečné atmosféry o víkendech a svátcích.

Členové občanského sdružení Domaslav jsou z těch, pro které Domaslav sice není domovem, ale cítí se tu jako doma. Od roku 2007 pořádají ve spolupráci s přáteli z Německa setkání s rodáky. Postupem času došli ke zjištění, že příběhy o Domaslavi, které se během setkání vyprávějí, jsou naprosto neopakovatelné a že je důležité je zachytit. Výsledkem je tato kniha. Její první část obsahuje z větší části rozhovory s rodáky z této oblasti, ve druhé části vypráví svůj příběh sdružení Domaslav. Konec je stále otevřený, tak nám držte palce...

Einleitung

Dieses Buch enthält verschiedene Lebensgeschichten, die eins gemeinsam haben – den Ort mit dem Namen Domaslav. Manche dieser Geschichten wurden vor langer Zeit geschrieben, manche schreibt man gerade jetzt.

Domaslav ist einer der Orte, die nach dem Zweiten Weltkrieg durch die Aussiedlung der deutschsprachigen Einwohner betroffen wurden. Diese Einwohner erzählen, wie sie den Ort in Erinnerung haben und was er für sie heute bedeutet. Es schließen sich auch Stimmen der Menschen an, die in den umliegenden Dörfern lebten und eine ähnliche Erfahrung machten.

Gegenüber manchen umliegenden Orten hatte Domaslav in den Nachkriegsjahren das Glück, das seine Geschichte nicht mit Entvölkerung und Verwüstung endete. Es leben hier auch weiterhin Menschen, für die diese Region zur neuen Heimat wurde, andere kommen an den Wochenenden, um die einmalige hiesige Stimmung zu erleben.

Die Mitglieder der Bürgerinitiative Domaslav gehören zu denen, die in Domaslav zwar nicht zu Hause sind, aber die sich hier wie zu Hause fühlen. Seit 2007 veranstaltet die Bürgerinitiative zusammen mit Freunden in Deutschland ein Treffen mit den ehemaligen deutschsprachigen Einwohnern. Im Laufe der Zeit stellten wir fest, das die Geschichten von Domaslav, die während dieser Treffen erzählt werden, völlig einmalig sind, und das es wichtig ist sie festzuhalten. Ergebnis dieser Überlegungen ist dieses Buch. Sein ester Teil enthält überwiegend Gespräche mit ehemaligen Landsleuten, im zweiten Teil erzählt die Bürgerinitiative Domaslav ihre eigene Geschichte. Das Ende steht noch offen, so drücken Sie uns die Daumen...

DOMASLAV GESTERN UND HEUTE DOMASLAV VČERA A DNES /

Workshop účastníků akce – Workshop mit den Projektteilnehmern

Domaslav včera a dnes

Pod tímto názvem se letos od 20. 7. do 2. 8. uskutečnil čtnáctidenní českoněmecký projekt, který byl určen mladým lidem z příhraničních oblastí a všem, kteří se zajímají o současnou tvář Sudet a o česko-německé vztahy. Tematicky jsme se zabývali vývojem kulturní krajiny, přírody, společnosti a architektury v našem pohraničí.

Pomocí her, workshopů a diskuzí jsme se snažili odpovědět na otázky a řešit problémy, které v současnosti trápí krajinu a společnost příhraničního regionu. Účastníci během pobytu upravili starý německý hřbitov v Domaslavi, okolí a interiér kostela sv. Jakuba a farní zahradu.

Při příležitosti česko-německého Setkání / Treffen 25. 7. 2009 jsme zachytili vzpomínky německých rodáků a nynějších obyvatel Domaslavi. Tyto rozhovory jsou součástí výstavy a brožury o předválečné a dnešní podobě Domaslavi.

Domaslav gestern und heute

Unter diesem Namen fand diesen Sommer vom 20. Juli bis 2. August ein 14-tägiges deutsch-tschechisches Projekt statt, welches an junge Menschen aus dem Grenzgebiet, sowie an alle, die sich für das gegenwärtige Gesicht der Sudeten und die deutsch-tschechischen Beziehungen interessieren, gerichtet war. Inhaltlich setzten wir uns mit der Entwicklung der Kulturlandschaft, Natur, Gesellschaft und Architektur unseres Grenzgebietes auseinander.

Durch Spiele, Workshops und Diskussionen bemühten wir uns, Fragen zu beantworten und Probleme zu lösen, mit welchen heute die Natur und die Bewohner dieser Region zu kämpfen haben. Im Rahmen des Projekts führten die Teilnehmenden Instandhaltungsarbeiten auf dem alten deutschen Friedhof, in der St.-Jakobus-Kirche und deren Umgebung, sowie im Pfarrgarten durch.

Während des deutsch-tschechischen "Treffen/Setkání" am 25. Juli 2009 hielten wir die Erinnerungen von ehemaligen deutschen und den gegenwärtigen Bewohnern von Domaslav fest. Diese Interviews sind ein Bestandteil der Ausstellung und Broschüre über Domaslav vor dem Krieg und heute.

Schon seit ein paar Jahren fahren wir regelmäßig nach Domaslav und haben langsam bemerkt, dass hier in dieser Region etwas seltsam, etwas nicht in Ordnung ist. Und wir begannen uns zu fragen: Warum?

So kam es, dass viel später, im Sommer 2009, tschechische und deutsche Jugendliche für zwei Wochen in Domaslav zusammentrafen, die St. Jakobs-Kirche des Dorfes herrichteten, die Grabsteine auf dem Friedhof freilegten, Kuchen backten und am Samstag, dem 25. Juli 2009, deutsche ehemalige Bewohner Domaslavs und anderer Dörfer empfingen und baten, sich zu erinnern.

Sich zu erinnern an ihre frühere Heimat: ihre Kindheit, ihr Zuhause, die tägliche Arbeit, die Familie und die Dorfgemeinschaft – und schließlich an die Vertreibung, die Reise nach Westen und ihren Neubeginn in Deutschland. Wie haben sie sich damals gefühlt und wie geht es ihnen heute? Und wie sehen Domaslav eigentlich die heutigen tschechischen Dorfbewohner? Gibt es Anzeichen für Versöhnung? Was hat sich verändert?

Hier ist, was sie uns erzählt haben: **Geschichten, die wir nicht vergessen** sollten...

Do Domaslavi jezdíme pravidelně už několik let a časem jsme zjistili, že je tento kraj něčím zvláštní, že něco není v pořádku, a začali jsme se ptát: PROČ?

Tak se stalo, že se letos v létě v Domaslavi sešli na 14 dní mladí lidé z Čech i Německa, uklidili kostel sv. Jakuba, vysvobodili staré náhrobky na hřbitově z objetí křovin, upekli koláče a na sobotu 25. července 2009 pozvali domaslavské rodáky i současné obyvatele Domaslavi a požádali je o jejich vzpomínky. Vzpomínky na jejich bývalou vlast: jejich dětství, domov, každodenní práci, rodinu a život ve vsi, ale také na poválečný odsun, transport z Čech na Západ a na nový život v Německu. Jak se tehdy cítili a jak se jim dnes daří? A jak vidí Domaslav lidé, kteří tu žijí teď? Co se změnilo?

Zde si můžete přečíst **příběhy**, které jsme zaznamenali a **které bychom neměli zapomenout...**

- Ernst Fischer s Michaelem Janssenem při prohlidce hřbitova
 Ernst Fischer und Michael Janssen während eines gemeinsamen Spaziergangs über den Friedhof
- Kamila Jůzlová a Tereza Chvojková, Domaslav včera a dnes Kamila Jůzlová und Tereza Chvojková, Domaslav gestern und heute

Setkání 25. 7. 2009

(zaznamenala Julia Luisa Pitschmann a Luise Schulze)

Setkání se sudetskými Němci 25. 7. 2009 bylo pro nás všechny velmi zajímavou zkušeností. Bylo dojemné vidět, jak rádi staří lidé vyprávěli své vzpomínky mladým lidem z Čech i Německa. Vést rozhovor pro nás bylo sice občas trochu těžké, protože jsme přesně nevěděli, jak reagovat na jejich pohnutí, ale většinou se všechno v průběhu rozhovoru urovnalo.

V každém případě jsme ale měli možnost zaznamenat velmi zajímavé zážitky a příběhy týkající se tehdejšího života ve vsi a také toho, jak se život změnil během odsunu a po něm.

Rozhovory s pamětníky nám umožnily lépe pochopit dějinné události. Je to zkušenost, kterou nelze nahradit informacemi z učebnic dějepisu.

Podle mého názoru je velmi důležité, aby tyto lidské příběhy a vzpomínky konkrétních lidí nebyly zapomenuty, aby se nic podobného už nikdy neopakovalo. I proto si myslíme, že je dobře, že jsme tyto rozhovory zaznamenali.

Tento den zůstane pro nás všechny nezapomenutelný. Získali jsme neuvěřitelné množství informací, vedli pohnuté rozhovory a díky tomu bylo naše setkání velkým zážitkem.

Pohoštění pro rodáky a místní po mši svaté Kaffee und Kuchen für die ehemaligen deutschen und die heutigen Bewohner Domaslavs nach der Messe

Treffen 25. 7. 2009

(von Julia Luisa Pitschmann und Luise Schulze)

Das Treffen mit den Sudetendeutschen am 25. 7. 2009 war für uns alle eine sehr interessante Erfahrung.

Zu sehen wie gut es den alten Menschen getan hat, ihre Erlebnisse interessierten deutschen und tschechischen Jugendlichen in den Interviews zu erzählen, war sehr anrührend. Es war zum Teil schwierig für uns, da wir nicht genau wussten, wie wir auf ihre Bewegtheit reagieren sollten. Dies hat sich aber meist im Verlauf des Interview-Gespräches entwickelt und wurde somit auch einfacher für uns.

Auf alle Fälle konnte man sehr interessante Geschichten und Erfahrungen über das damalige Dorfleben hören sowie auch darüber, wie sich das Leben während und nach der Vertreibung verändert hat. All diese Erzählungen machen es für uns einfacher zu verstehen, was passiert ist, weil man es von Zeitzeugen erzählt bekommt, und die Geschichte sich nicht aus trockenen Lehrbüchern heraussuchen muss.

Meiner Meinung nach ist es sehr wichtig, das die konkreten Erinerungen der Menschen nicht verloren gehen, damit so etwas nicht wieder passiert. Darum finde ich es auch sehr gut, dass wir die Interviews gemacht haben.

Für alle von uns war der Tag ein unvergessliches Erlebnis. Wir haben unglaublich viele Informationen bekommen, bewegende Gespräche geführt und daher den Tag sehr genossens.

Mše svatá s rodáky v domaslavském kostele sv. Jakuba Většího Heilige Messe in der St.-Jakobs-Kirche in Domaslav mit den ehemaligen deutschen Bewohnern des Dorfes

Rozhovory

Příběh o vlasti, vysídlování a novém začátku

(zaznamenala Maria Güther a Michala Jurníčková)

Dětství v Domaslavi

Pamětnice se narodila v roce 1940 ve Schwarzenbergu (Sasko). Poté, co její otec padl ve válce, odešla s matkou a bratrem do Domaslavi. Tady žila dnes devětašedesátiletá paní do svých pěti let. Její vzpomínky – už trochu mlhavé a ovlivněné vyprávěním rodičů a prarodičů – ukazují zajímavé detaily o Domaslavi, jejích původních obyvatelích a o životě dříve a dnes.

Pamětnice vyprávěla například o domě svých prarodičů, který stál u rybníka a rodině patřil již tři generace, které se společně staraly o bramborové pole, pěstovaly dobytek a jiná užitková zvířata (slepice, kachny, prasata atd.). Zavzpomínala také na vesnickou školu a školku.

Claire Gordziel během Setkání
 Claire Gordziel während des Setkání / Treffen

Gespräche

Geschichte von der Heimat, der Aussiedlung und einem Neubegin

(von Maria Güther und Michala Jurníčková)

Kindheit in Domaslav

Ursprünglich ist die Zeitzeugin in Schwarzenberg (Sachsen) im Jahre 1940 geboren. Doch nachdem der Vater im Krieg fiel, kehrt sie mit der Mutter und dem Bruder nach Domaslav. Hier verbringt die heute 69-jährige ihre Kindheit bis zu ihrem fünften Lebensjahr.

Ihre Erinnerungen – bereits leicht verschwommen und durchdrungen von Erzählungen der Eltern und der Großeltern – offenbaren interessante Details über Domaslav, seine Bewohner, das Leben damals und heute.

So berichtet die Zeitzeugin z.B. von dem Haus der Großeltern, welches am Weiher stand, von der kleinen Viehwirtschaft, welche dort betrieben wurde und von der Dorfschule und dem Kindergarten.

In dem Haus der Großeltern leben zu diesem Zeitpunkt drei Generationen, die sich gemeinsam um den Kartoffelanbau und die Nutztiere (Huehner, Enten, Schweine, etc.) kümmern.

Die Übersiedlung nach Deutschland

Mit fünf Jahren wird die Zeitzeugin und ihre Familie gezwungen ihr Haus zu verlassen, um nach Deutschland überzusiedeln. Auf einem Pferdefuhrwerk wird ihr Gepäck transportiert, die Tiere aber müssen bleiben.

Diese Frau verbindet mit der Übersiedlung, obwohl sie das Ausmaß als Kind noch nicht gänzlich fassen kann, vorallem das Gefühl von Hast, Traurigkeit und Resignation. Keiner kann nachempfinden wie hilflos sich ihre Mutter und die Großeltern bei dem Gedanken gefühlt haben, fast alle Habseligkeiten und die eigene Heimat zurückzulassen.

Überschattet wird die Übersiedlung außerdem durch einen schweren Unfall. Der drei Jahre ältere Bruder der Zeitzeugin fällt von dem Pferdefuhrwerk und wird von diesem angefahren, überlebt aber schwer verletzt. Trotzdem muss die Familie weiter. Zuerst halten sie in Plan, einem Zwischenlager, und anschließend fahren sie in Viehwagons gedrängt weiter nach Bayern – in ihre neue Heimat.

Přesídlení do Něměcka

Když bylo pamětnici pět let, byla její rodina donucena opustit svůj dům a přesídlit do Německa. Jejich zavazadla byla transportována na koňských povozech, ale všechna jejich zvířata musela zůstat.

Pamětnice si spojuje přesídlení – byla moc malá na to, aby rozuměla tomu, co se děje – především se spěchem, smutkem a rezignací. Nikdo nemůže pochopit, jak bezmocně se cítila její matka a prarodiče, když museli opustit skoro všechen svůj majetek. Noční můra z přesídlování se ještě umocnila těžkou nehodou. Její o tři roky starší bratr spadl před koňský povoz, který ho přejel. Přežil, ale byl těžce zraněný. Rodina však musela pokračovat v další cestě. Nejprve zůstali v Plané v záchytném táboře a nakonec jeli vlakem v dobytčácích dál do Bavorska – do své nové vlasti.

Nový začátek v Německu – příchod do Bavorska

Tady žila rodina na farmě jen s nezbytně nutnými věcmi. Těžká práce, hlad a zima byly na denním pořádku. Museli vyjít jen se dvěma krajíci chleba a kouskem špeku na den a osobu. V zimě děti sbíraly jehličí, se kterým se pak topilo.

Pamětnice vzpomíná, že chladné nebylo jenom klima, ale také vztahy s obyvateli Bavorska. Hodně špatné bylo pro její matku a prarodiče to, že ztratili spojení se známými a se sousedy a neměli před sebou jen úkol najít nové známé, ale museli také řešit finanční problémy a najít si novou práci. Po nějaké době našetřila její matka dost peněz na to, aby se mohla s dětmi přestěhovat do většího města. Tady chodili sourozenci do školy a pomalu si zvykali na nový domov.

Návrat do Domaslavi

Kolem roku 1994 navštívila pamětnice se svou matkou Domaslav. Matka byla tak smutná a zklamaná, že je její vlast v tak špatném stavu, že se už nikdy nechtěla přijet podívat znovu. Sama pamětnice však přesto, že byla v šoku z toho, že Domaslav i s okolím byla zanedbána a některé domy popadaly, přijíždí stále znovu. Německo se pro ni stalo novou vlastí, vztah a kontakt s Domaslaví si ale chce udržet. Zúčastnila se také například sudetského setkání nebo byla na shromáždění původních obyvatel Domaslavi, které se zde koná od roku 2007. S radostí zdůrazňuje, že vztahy mezi Němci a Čechy se za poslední roky zlepšily. Rozhodující pro ni je zvláště to, že Češi vyšli vstříc sudetským Němcům a dali tak jasný signál. Vždyť už je na čase se usmířit.

Neubeginn in Deutschland - Angekommen in Bayern.

Hier lebt die Familie nur mit dem nötigsten ausgerüstet auf einem Bauernhof. Harte Arbeit, Hunger und Kälte prägen das alltägliche Leben der Familie. Mit zwei Scheiben Brot und einem Stück Speck muss eine Person pro Tag auskommen. Die Kinder sammeln im Winter Tannenzapfen, um den Wohnplatz mit Feuer zu wärmen.

Kalt erscheint der Zeitzeugin aber nicht nur das winterliche Klima, sondern auch das Verhältnis zu den Bayern. Besonders schlimm ist es für die Mutter und die Großeltern, die alle Verbindungen zu Nachbarn und Bekannten verloren haben und nun nicht nur vor der Aufgabe stehen, sich einen neuen Bekanntenkreis aufzubauen, sondern auch finanzielle Probleme zu lösen, in dem sie sich neue Arbeit suchen.

Nach einiger Zeit hat die Mutter der Zeitzeugin so viel Geld gespart, dass sie mit ihren Kindern in eine größere Stadt ziehen kann. Hier gehen die Geschwister dann in die Schule und gewöhnen sich langsam an das neue Zuhause.

Wiederkehr nach Domaslav

Etwa im Jahre 1994 besucht die Zeitzeugin gemeinsam mit ihrer Mutter Domaslav. Die Mutter ist so enttäuscht und traurig, ihre Heimat in solch einem schlechten Zustand zu sehen, dass sie nie wieder zurückkommem möchte. Die Zeitzeugin selbst kommt, trotz dem Entsetzen darüber, dass in Domaslav und der Umgebung soviel zerstört wurde und zerfallen ist, immer wieder. Die neue Heimat ist für sie nun zwar Deutschland, die Verbindung zu Domaslav möchte sie aber trotzdem halten. Deshalb nimmt sie z.B. an Sudetentreffen teil oder besucht das Zusammenkommen der ehemaligen Bewohner Domaslas, das seit 2007 stattfindet.

Betont hat sie ihre Freude darüber, dass sich das tschechisch-deutsche Verhältnis in den letzten Jahren verbessert hat. Entscheidend ist für sie, dass besonders die Tschechen einen Schritt auf die Sudetendeutschen zugegangen sind und damit ein deutliches Signal gesetzt haben. Denn es ist an der Zeit, sich zu versöhnen.

Franz Buberl (zaznamenala Claire Gordziel)

Franz Buberl, který se narodil roku 1933 v České Domaslavi, dnes Domaslavi, si vzpomíná na to, jak dříve vypadal dům jeho rodiny a jak se jeho jednotlivé místnosti využívaly. Vypráví, že celé podkroví sloužilo k uskladnění sena, obilí, mouky a ovoce nebo jako místo pro ruční práce jeho otce. V domě bydleli rodiče, on sám, oba mladší bratři a babička. Dědeček zemřel už několik let před válkou při úrazu na poli.

Franz Buberl vypráví, jak po válce přišli do vesnice Češi a jak se "usadili" na německých statcích a v domech, jak se tam "zahnízdili". V případě Buberlovy

Rodina Buberlova na historické fotografii
 Familie von Franz Buberl auf einer historischen Aufnahme

Franz Buberl

(von Claire Gordziel)

Franz Buberl, geboren 1933 in Böhmisch Domaschlag, heute Domaslav, erinnert sich daran, wie es im Haus seiner Familie früher aussah und wie die einzelnen Räume genutzt wurden. Der gesamte Dachboden diente der Lagerung von Heu, Getreide, Mehl und Obst, erzählt er, oder als Raum für die Handwerksarbeit seines Vaters. Im Haus wohnten seine Eltern, er selbst, seine beiden jüngeren Brüder und die Großmutter. Der Großvater war schon Jahre vor dem Krieg bei einem Unfall auf dem Feld umgekommen.

Franz Buberl erzählt, wie die Tschechen nach dem Krieg ins Dorf kamen und sich in die deutschen Bauernhöfe und Häuser "reinsetzten", sich dort "einnisteten". Im Falle seiner Familie gelang allerdings das vorübergehende Zusammenleben mit einem alleinstehenden Tschechen und seinen zwei Kindern gut. Man teilte sich die Arbeit und verstand sich. Die deutsche Familie hatte so außerdem das Glück, nicht in das "letzte" Zimmer des Hauses "übersiedeln" zu müssen. Sie erlebte also nicht die Rache der Tschechen im Ans-

Vzadu Franz Buberl, vpředu Josef Schaller, vlevo Ida Pětioká Hinten Franz Buberl, vorne Josef Schaller, links Ida Pětioká

rodiny probíhalo dočasné soužití s Čechem a jeho dvěma dětmi v poklidu. O práci se dělili a rozuměli si. Německá rodina také měla štěstí, že se nemusela nastěhovat do nejhoršího pokoje v domě. Nezažili tedy mstu Čechů jako odplatu za zločiny Němců za války. Češi nevrátili Němcům to, co jim Němci dříve provedli. Přesto "potom po roce", říká pan Buberl zamyšleně, "jsme všichni museli pryč…"

Předtím, než rodina nadobro opustila svou vlast, pokusila se ještě v domě ukrýt některé cennosti, jako například dobré nádobí. Pod uvolněnými prkny bylo mnoho míst, kam se tyto věci daly schovat. Přesto pak po letech, které uplynuly do jeho první návštěvy v Domaslavi a jeho starého domu, už Franz Buberl tyto poklady nenašel. Je zřejmé, že se stále cítí být spojený s tímto domem, svou vlastí a svým dětstvím. Proto se také snaží v tomto domě znovu objevit to osobní a původní, co zde zůstalo po jeho rodině. Vícekrát se pokoušel najít místa, kde dříve skryl své věci, i když hned napoprvé se mu nepodařilo najít nic. Nárok na tyto věci si ale nedělá – má pouze zájem na tom, aby tento dům zůstal zachován. Rád by si o tom dokonce popovídal se současnými majiteli. Mnohé se změnilo a pro Franze Buberla je dnes těžké pochopit, jak to tenkrát všechno bylo. "Jak to je dnes", říká, "to vidíme." Jeho dřívější dům stále stojí a je udržován, ale při svých opakovaných návštěvách v Domaslavi a okolních vesnicích musel pan Buberl vidět i velký úpadek. To je podle něj špatné. Je mu "naprosto jasné", že on a jeho rodina "už se sem nikdy nevrátí", ale je to stále jeho "stará vlast", na kterou nezapomíná. Dům, škola, kostel...

Elisabeth Czada

(zaznamenala Julia Luisa Pitschmann a Luise Schulze)

Elisabeth Czada, která nám při našem rozhovoru 25. 7. 2009 byla představena jako Lilli, se narodila 5. 1. 1932 pod dívčím jménem Fischer.

Prvních třináct let svého života strávila Lilli spolu se svými dvěma bratry na statku svých rodičů v České Domaslavi. Její otec zemřel velmi brzo na zánět slepého střeva. Druhý muž její matky, který byl otcem nejmladšího bratra Erika, musel kvůli svému pokusu pomoci faráři odejít do války. Bohužel se z války už nevrátil, což bylo tragické i proto, že farář byl stejně zatčen a odvezen do koncentračního tábora.

Už jako dítě pracovala Lilli na statku své matky a starala se o malého bratra. Rodina měla sice k dispozici děvečku a čeledína, ale na statku bylo i přesto tolik práce, že rodiny živící se zemědělstvím musely v té době pracovat

chluss an die vielen Missetaten der Deutschen zuvor im Krieg: "Das, was die Deutschen den Tschechen angetan haben" schlug nicht auf sie persönlich zurück. Doch "dann", sagt er nachdenklich, "nach einem Jahr mussten wir ja alle weg…".

Bevor die Familie jedoch ihre Heimat endgültig verliess, versuchte sie noch einige Wertgegenstände, wie zum Beispiel das gute Geschirr, im Haus zu verbergen. Es gab viele Versteckmöglichkeiten unter losen Holzbrettern doch die "Schätze" fand Franz Buberl nach all den Jahren, die bis zu seinem ersten Besuch zurück in Domaslav und in seinem alten Haus vergangen waren, nie wieder. Es wird deutlich, dass er sich immer noch sehr mit diesem Haus, der Heimat seiner Kindheit, verbunden fühlt. So bemüht er sich also, Persönliches, Ursprüngliches seiner Familie im Haus wiederzuentdecken. Mehrere Male hat er entsprechende Verstecke aufgesucht, obwohl er bereits beim ersten Mal nichts wiederfinden konnte.

Einen Anspruch für sich auf diese Dinge sieht er allerdings nicht - er hat nur weiterhin Interesse, auch daran, dass das Haus erhalten bleibt. Gerne würde er sich sogar mit den heutigen Bewohnern darüber unterhalten. Viel habe sich verändert und es fällt Franz Buberl schwer, heute nachzuvollziehen, wie alles "damals" gewesen war. "Wie es jetzt ist", sagt er, "sieht man ja.". Zwar steht das eigene Haus noch und wird gepflegt, aber bei seinen wiederholten Besuchen in Domaslav und umliegenden Dörfern habe er auch viel Verfall sehen müssen. Das findet er schlimm. Es sei ihm "vollkommen klar" gewesen, dass er und seine Familie "nie wieder hierher kommen würden", aber es sei immer noch seine "alte Heimat", die er nicht vergisst. Das Haus, die Schule, die Kirche…

Elisabeth Czada

(von Julia Luisa Pitschmann und Luise Schulze)

Elisabeth Czada, die uns als Lilli vorgestellt wurde, als wir sie am 25. 07. 2009 interviewten, ist am 05. 01. 1932 unter dem Mädchennamen Fischer geboren.

Lilli verbrachte die ersten dreizehn Jahre ihres Lebens auf dem Hof ihrer Eltern in Böhmisch Domaschlag zusammen mit ihren beiden Brüdern. Ihr Vater starb sehr früh an einer Blinddarmentzündung. Auch der zweite Mann ihrer Mutter, der der Vater ihres jüngsten Bruders Erik war wurde, als er versuchte dem Pfarrer zu helfen in den Krieg eingezogen. Tragischerweise ist er nicht mehr heimgekommen, denn der Pfarrer wurde trotzdem verhaftet und in ein Konzentrazionslager gebracht.

Elisabeth Csada (4. zleva), Erich Eckert (1.) a Walburga Griesbeck při rozhovoru s Julií Luisou Pitschmann (3.) a Luisou Schulze (2.) Elisabeth Czada (4. von links), Erich Eckert (1.) und Walburga Griesbeck mit Julia Luise Pitschmann (3.) und Luise Schulze (2.)

prakticky od rána do večera. A tak Lilli například krmila husy, drůbež a prasata, stejně jako pomáhala při sklizni úrody.

Vztah rodiny k českým sousedům byl až do poslední chvíle dobrý. Zdravili se a udržovali i hlubší vztahy mezi sebou. Sousedé Czadovy rodiny měli dvě dcery ve věku Lilli, které se, jak bylo tenkrát zvykem, učily německy.

Jelikož po skončení války rodině vzali všechny cenné věci včetně rádia, dozvědeli se Czadovi o odsunu od svého českého starosty.

Mnoho obyvatel České Domaslavi zahynulo ve válce, avšak 350 zbývajících obyvatel sdílelo stejný osud jako Czadovi. Přesto se v Domaslavi neudály žádné násilné akty jako v jiných městech. Rodina Fischerova měla díky svému antifašistickému postoji tu výhodu, že si s sebou mohla odvézt o něco více než 50 kg. Děti si s sebou nesměly vzít nic a obléct si mohly jen starší oblečení. Česká rodina upekla ještě Fischerům chleba na cestu. Čeledín odvezl Lilli a její matku povozem na zámek v Chodové Plané, kde museli chvíli setrvat. Tam byli očkováni a odvšiveni. V té době už matka své tři děti vychovávala sama. Nejstarší Elizabeth bylo třináct let a nejmladšímu synovi bylo teprve pět let. Děti si v té době myslely, že se budou moci zase brzy vrátit domů. Přesto byli všichni po čtrnácti dnech naloženi do dobytčáků, ve kterých měli neuvěřitelně málo místa a v každém se nacházela pouze jedna nádoba na exkrementy. Tento

Schon als Kind arbeitete sie auf der Wirtschaft ihrer Mutter mit und passte auf den kleinen Bruder auf. Zwar verfügte die Familie über eine Magd und einen Knecht jedoch bringt so ein Hof so viel Arbeit mit sich, dass die in der Landwirtschaft tätigen Familien damals eigentlich rund um die Uhr gearbeitet haben. So half Lilli zum Beispiel beim Füttern der Gänse, Hühner und Schweine sowie dem eintreiben der Ernte.

Das Verhältnis der Familie zu ihren tschechischen Nachbarn war bis zuletzt gut. Es wurde sich gegrüßt und auch tieferer Umgang miteinander gepflegt. Die Nachbarn von Lilli und ihrer Familie hatten zwei Töchter in Lillis Alter, die sogar wie damals üblich Deutsch gelernt haben.

Da damals nach Kriegsende der Familie alle Wertsachen sowie Radio abgenommen wurden erfuhren sie von ihrem Tschechischen Buergermeister über die so genannte Humane Vertreibung.

Viele Einwohner von Böhmisch Domaschlag sind im Krieg geblieben, trotzdem teilten 350 Andere in dem Dorf dasselbe Schicksal. Jedoch gab es in Böhmisch Domaschlag auch keine großartigen Gewaltakte wie in einigen anderen Städten. Die Familie Fischer wurde aufgrund ihrer antifaschistischen Haltung das Privileg erteilt, etwas mehr als 50 kg mitzunehmen.

Die Kinder wurden aufgefordert, nichts mitzunehmen und sich schon ältere Kleidung anzuziehen. Die tschechischen Nachbarn backten der Familie noch Brot als Proviant. Der Knecht brachte Lilli, ihre Mutter und ihre zwei Brüder mit dem Fuhrwerkt zum Kuttenplaner Schloss, wo sie erst einmal verweilen mussten. Sie wurden dort gespritzt und entlaust. Zu diesem Zeitpunkt war die Mutter der drei schon allein erziehend. Die Älteste, Elisabeth war damals dreizehn Jahre alt und der Jüngste erst fünf. Die Kinder dachten bis dahin noch, dass sie ganz schnell wieder heimkommen würden. Doch nach vierzehn Tagen wurden sie in Viehwagons, in denen es unglaublich eng war und sich nichts als ein Exkrementen-Kübel befand, über die Grenze gebracht. Der Transport verlief über Wiesau in Richtung Kulmbach, über Steinach bis nach Bayreuth.

Da es sich um Massen an Vertriebenen handelte, wurden sie im Bayreuther Festspielhaus untergebracht, da es sonst keine Möglichkeit gab.

Sie sollten bei einer Familie unterkommen, die über 120 Tagwerke Land verfügte und auch einen landwirtschaftlichen Hof betrieb. Es handelte sich um ein Ehepaar, dessen Sohn im Krieg geblieben war und dessen Tochter gerade geheiratet hatte und ein Kind bekommen hatte. Der Knecht dieser Familie holte die Vier ab. Als die Familie Fischer den Hof erreichte, stand die

vagon je převezl přes hranice. Transport jel přes Wiesau směrem na Kulmbach, přes Steinach až do Bayreuthu.

Jelikož se jednalo o obrovské množství lidí, byli v Bayreuthu ubytováni v operním domě. Jiná možnost nebyla. Měli být ubytováni u rodiny, která vlastnila půdu o rozloze 120 jiter (1 jitro = ca 0,34 ha) a také zemědělský statek. Jednalo se o manželský pár, jehož syn zůstal ve válce a dcera se právě vdala a narodilo se jí dítě. Čeledín této rodiny vyzvedl čtyři členy rodiny Fischerů. Když dorazili na statek, vítala je ve dveřích plačící statkářka a oni začali také plakat. Statkářka je ujistila, že spolu budou dobře vycházet.

Tak se také stalo. Statkáři je zásobovali bramborami a základními potravinami, Lilli s rodinou na oplátku pomáhala při práci na statku. Elizabeth bylo umožněno chodit do školy, odpoledne pomáhla se sklizní nebo se starala o malého syna statkářovy dcery. Přesto velmi trpěla tím, že vše ztratila, a stejně tak zbytek rodiny bojoval s tím, že musí bez ničeho začít nový život.

Po nějakém čase se rodina Fischerových přestěhovala za sestřenicí, která utekla z východního Německa do Regensburgu. Lilli zvládla i přes obrovské množství práce založit rodinu a vychovat pět dětí. Později si dokonce postavila dům. V roce 1962 přijela Lilli, která se mezitím vdala a přijala příjmení Czada, se svým manželem a čtyřmi syny poprvé zpět do staré vlasti, kde vše najednou vypadalo úplně jinak: například sklizeň zabavili vojáci, kteří pracovali jako námezdná síla. Domy byly naprosto vypleněné a oni museli českou Domaslav opustit, aniž by si cokoli odvezli.

I přes všechno, co se stalo, však není vztah k bývalým sousedům špatný. Sousedé dokonce vyjádřili soucit nad tím, jaké neštěstí to pro rodinu muselo být.

Vesnici mezitím zabydleli výhradně Češi, mezi nimiž však byli jen dva katolíci. Proto se také kostel svatého Jakuba, který představoval to nejdůležitější v životě mladé Elizabeth, už tenkrát hodně zchátralý, nyní tolik změnil. Chybělo už mnoho soch, atd. Byl to pro ni velký šok, protože kostel jí byl vždy oporou. Proto také i dříve, když bydlela u statkářů, opouštěla každou neděli vesnici a dívala se směrem ke kostelní věži v Domaslavi. I dnes, když zavře oči, vidí svatého Jakuba.

Na tom, že i dnes představuje kostel pro Lilli velkou oporu, je vidět, že ačkoli si dokázala vybudovat nový život v Regensburgu, její domov je stále v Domaslavi. Je toho názoru, že vina za to, co se stalo, by se neměla hledat u obyvatel, ale jen a pouze u vlády a v politice. Pravděpodobně ji tato skutečnost tak bolí právě proto, že má dodnes pocit, že je nechtěná a stigmatizovaná jako uprchlík ze Sudet.

Bäuerin weinend in der Tür, auch sie fingen an zu weinen. Die Bäuerin verkündete unter Tränen, sie würden sich schon vertragen.

Das taten sie auch, sie wurden von dem Bauernehepaar mit Kartoffeln und Grundnahrungsmitteln versorgt. Im Gegenzug halfen Lilli und ihre Familie bei der Arbeit auf dem Hof. Es war Elisabeth möglich die Volksschule zu besuchen, wonach sie dann beim Eintreiben der Ernte half oder auf den Sohn von der Tochter der Bauernfamilie aufpasste. Sie litt jedoch extrem darunter, dass sie alles verloren hatte, der Rest der Familie kämpfte sehr mit der Situation, ohne alles ein neues Leben beginnen zu müssen.

Nach einiger Zeit wurde die Familie Fischer von einer aus Ostdeutschland nach Regensburg geflohenen Cousine auch nach Regensburg geholt.

Lilli hat es durch unglaublich viel und harte Arbeit geschafft, eine Familie zu gründen und fünf Kinder großzuziehen. Sie hat sich später sogar noch ein Haus gebaut.

Im Jahre 1964 fuhr Elisabeth, die inzwischen geheiratet hatte und nun Czada hieß, mit ihrem Mann und den vier Söhnen das erste Mal zurück in die alte Heimat, in der alles auf einmal so anders war, z.B. wurde die Ernte von Soldaten, die als Tagelöhner arbeiteten, eingeholt. Die Häuser waren "bis auf die Türklinke" geplündert und sie mussten Böhmisch Domaschlag mit nichts verlassen.

Jedoch ist auch nach allem was passiert ist die Beziehung zwischen den ehemaligen Nachbarn weiterhin nicht schlecht. Ihnen wird vom Nachbarn sogar Mitleid ausgesprochen, "was das für ein Unglück für die Familie sei…"

Die Dorfgemeinschaft bestand mittlerweile ausschließlich aus Tschechen, unter denen jedoch nur drei Katholiken waren. Demnach war die St. Jacobus Kirche, die das Wichtigste im Leben der jungen Elisabeth dargestellt hatte, schon damals sehr verfallen, es hatte sich bereits so viel verändert und auch fehlten schon sehr viele Figuren etc. Das war ein großer Schock für sie, denn diese Kirche hat ihr immer sehr viel Halt gegeben, so hat sie zum Beispiel früher, als sie bei der Bauernfamilie lebten, jeden Sonntag das Dorf verlassen und in Richtung Kirchturm von Böhmisch Domaschlag geschaut. Auch kann sie heute noch den heiligen Jacobus sehen, wenn sie die Augen zumacht.

Daran, dass die Kirche bis heute ihr größter Halt ist, sieht man, dass obwohl Lilli es geschafft hat sich ein neues Leben in Regensburg aufzubauen, ihre Heimat immer noch Böhmisch Domaschlag ist. Sie ist der Meinung, dass die Schuld für alles was passiert ist nicht bei den Bürgern zu suchen ist, sondern einzig und allein die Politik und die Regierung schuld sind. Wahrscheinlich schmerzt sie gerade deswegen die Tatsache so, dass sie bis heute das

"Potom jsme prostě nic neměli, všechno tady zůstalo, všechno. Život, statek, půda, všechno. No, byli jsme tenkrát děti, mysleli jsme, že se zase vrátíme domů, abychom ty věci dostali zpátky, ale to se nestalo."

"A v neděli odpoledne jsem pak odešel z naší vesnice a pořád jsem se ohlížel směrem k Domaslavi."

"Když jsme přijeli, statkářka stála ve dvěřích. Přivezl nás čeledín a když nás viděla, propukla v pláč a my taky. A pak řekla: Nějak už se tady sneseme, a také že jsme se snesli. Dělili se s námi o brambory a ostatní potraviny rovným dílem."

Lýdie a Jan Filipčíkovi: Život re-emigrantů v poválečných Sudetech

(zaznamenala Veronika Kočová a Martin Tatíček)

Paní Lýdie a pan Jan Filipčíkovi přišli do Sudet ve čtyřicátém šestém roce jako tzv. re-emigranti slovenské národnosti. Paní Lýdii byly tři týdny, když její rodiče odešli ze Slovenska a usadili se ve vesničce Dolní Vísky. Po několika letech se odstěhovali na menší hospodářství do vesničky Stan a nakonec se v šedesátém osmém roce provdala do Černošína, kde žije se svým manželem Janem dodnes. Rodina pana Jana přišla do Sudet ve čtyřicátém devátém roce z Rumunska, když byl ještě malý chlapec. Usadili se ve vesnici Žďár, kde začal Jan chodit do první třídy základní školy. Jejich rodiny pracovaly na hospodářství a v lesích. Do Sudet přišly po vyzvání prezidenta Beneše, aby se emigranti vrátili zpátky do vlasti. Rodiče paní Lýdie i pana Jana věřili, že se budou mít v tehdejším Československu lépe a že to přinese i lepší pro budoucnost pro jejich děti. Jejich očekávání se vyplnilo. Černošín patří mezi vesnice, kde žijí vedle sebe v pokoji českoslovenští re-emigranti z Rumunska, Ukrajiny, Polska i Ruska. Paní Lýdie i pan Jan jsou zde spokojeni. Po více než 60 letech považují tento region za svůj domov a za nic by jej neměnili.

Manželé Filipčíkovi měli možnost během svého života sledovat vývoj v tomto regionu od konce války dodnes. Jejich rodiny přišly až ve druhé vlně dosídlování. Přijely s re-emigrantskými průkazy do Chebu, kde dostaly balíček s ošacením, které zbylo po vyhnaných Němcích. Domy, kam se nově příchozí nastěhovali, však nepřevzali přímo po původních obyvatelích, ale až po přistěhovalcích z první vlny poválečného osidlování. Tyto první přistěhovalce nazývají "zlatokopy", neboť z velké části přijeli jen s vidinou snadného zbohatnutí. Protože však neuměli pracovat na hospodářství, brzy zase tento region opus-

Gefühl hat unerwünscht zu sein und als Flüchtling aus Sudetendeutschland deklariert wird.

"Man hat danach einfach nichts mehr gehabt, das ist alles da geblieben, alles. Leben, Grund und Boden, alles. Naja wir waren damals Kinder, wir haben gedacht wir kommen wieder heim damit wir unser Zeug wieder kriegen, aber das war ja nicht der Fall."

"Und Sonntag Nachmittag bin ich dann von unserem Dorf da raus gegangen und hab immer Richtung Böhmisch Domaschlag geschaut."

"Die Bäuerin ist unter der Tür gestanden, weil wir gekommen sind, der Knecht hat uns abgeholt, und weil sie uns gesehen hat, ist sie das Weinen ausgebrochen und uns auch Und da hat die gesagt: Wir werden uns schon vertragen, und wir haben uns auch vertragen. Die haben uns ein bissel was gegeben, ein paar Kartoffeln, Grundnahrungsmittel eben."

Lýdie und Jan Filipčík: Das Leben der Wiederkehrer ins Nachkriegs-Sudetenland

(von Veronika Kočová und Martin Tatiček)

Frau Lýdie und Herr Jan Filipčík sind im Jahre 1946 aus der Slowakei ins Sudetenland gezogen. Frau Lýdie war drei Wochen alt, als ihre Eltern die Slowakei verließen und in das Dorf Dolní Vísky zogen. Nach ein paar Jahren zog die Familie von einem kleineren Hof ins Dorf Stan um.

Schließlich heiratete Frau Lýdie im Jahre 1968 in Černošín. Dort lebt sie mit ihrem Mann bis heute. Die Familie von Herrn Jan kam im Jahr 1949, als er noch ein kleiner Junge war, von Rumänien ins Sudetenland. Sie sind ins Dorf Žďár gezogen, wo Jan in die erste Klasse der Grundschule ging. Die Familien arbeiteten dort in der Landwirtschaft und im Wald. Ins Sudetenland kamen sie auf Aufforderung des Präsidenten Beneš. Dessen Ziel war es, die Emigranten zurück in ihre alte Heimat zu holen. Die Eltern von Frau Lýdie und Herrn Jan glaubten, dass es ihnen in der damaligen Tschechoslowakei besser gehen würde und ihre Kinder eine bessere Zukunft haben würden. Ihre Erwartungen wurden erfüllt. Čerošín gehört zu den Dörfer, in denen die tschechoslowakischen Re-Emigranten aus Rumänien, der Ukraine, Polen und Russland friedlich neben einander leben. Frau Lýdie und Herr Jan sind zufrieden mit ihrem Leben

Domaslav, Školní rok 1953—1954, Školní kronika z Domaslavi, Státní okresní archiv Tachov, f. 29r Domaslav, das Schuljahr 1953—1954, Schulchronik aus Domaslav, Staatliches Kreisarchiv Tachau, f. 51r

tili. Pan Jan vzpomíná, jak chodil v Zadním Žďáru do školy, kde byla i třída pro dospělé lidi, kteří přišli z Rumunska bez znalosti čtení a psaní. Dnes je tento tzv. Zadní Žďár zarostlý lesem. Potkal jej stejný osud jako mnoho jiných zaniklých německých vesnic. Manželé se shodují, že to není hezký pocit sledovat, jak tyto vesnice mizí, protože s nimi mizí i kus jejich historie. Proto paní Lýdie říká: "My máme domluveno s naší dcerou, že se na ten Žďár pojedeme podívat, aby věděla, kde její tatínek začínal. A kde jsou pochovány její babička a prababička." "Aby prostě věděla, kde jsme vyrůstali, kde jsme trávili mládí," dodává pan Jan.

Filipčíkovi patří mezi rodiny, které vítaly německé obyvatele, kteří se přijeli po revoluci podívat na své domy, kde vyrůstali. Stejně jako oni rozumí tomu, jaké to je opustit své domovy a začínat znovu na jiném místě. Podobně jako v Domaslavi pro ně jednou za rok připravují setkání v černošínském kostele. Mrzí je, že německých návštěvníků každým rokem ubývá, protože jsou již velmi staří. Stejně tak i stálí obyvatelé umírají, a proto se manželé Filipčíkovi domnívají, že budoucnost tohoto regionu je v rukou chalupářů. Na tuto budoucnost se však dívají optimisticky. Jsou rádi, že tu je aspoň někdo, kdo se postará o to, aby nezanikaly další vesnice. Na letošní česko-německé setkání do Domaslavi přijeli poprvé a především proto, aby se podívali do místního kostela. Odjížděli však s velmi příjemným pocitem, že je tu tolik mladých lidí, kteří se starají o minulost i budoucnost tohoto kraje.

hier. Nach mehr als 60 Jahren ist diese Region nun ihre Heimat, die sie um keinen Preis aufgeben würden.

Das Ehepaar Filipčík hatte dabei die Gelegenheit die Entwicklung dieser Region vom Ende des Kriegs bis heute zu verfolgen. Ihre Familien kamen erst in der zweiten Übersiedlungswelle dorthin. Sie kamen durch einen Re-Emigrantenausweis nach Eger, wo sie ein Päckchen mit Kleidung bekamen, die vorher den vertriebenen Deutschen gehört hatte. Die Häuser, in die sie zogen, übernahmen sie jedoch nicht von den ursprünglichen Einwohnern, sondern von den Einwanderern der ersten Übersiedlungswelle. Diese ersten Einwanderer nennen sie die "Goldgräber", denn diese kamen meist nur, um schnell reich zu werden. Weil sie aber nicht in der Landwirtschaft arbeiten konnten, haben sie die Region bald wieder verlassen.

Herr Jan errinert sich, dass er in Zadní Žďár in eine Schule ging, in der es eine Klasse für die Erwachsenen gab, die ohne lesen und schreiben zu können aus Rumänien dorthin gekommen waren. Heute ist an der Stelle, an der Žďár war, nur noch ein Wald. Das Dorf wurde vom gleichen Schicksal getroffen wie viele andere ehemalige deutsche Dörfer. Das Ehepaar findet es sehr schade, dass so viele Dörfer verschwinden, denn damit geht auch ein Stück Geschichte verloren. Frau Lýdie sagt: "Deswegen haben wir mit unserer Tochter verabredet, dass wir Žďár besuchen, damit sie weiß, wo ihr Vater angefangen hat. Und wo ihre Großmutter und Urgroßmutter begraben sind." "Damit sie einfach weiß, wo wir aufgewachsen sind, wo wir unsere Jugend verbracht haben," fügt Herr Jan hinzu.

Die Familie Filipčík gehört zu den Familien, die die deutschen Einwohner begrüßten, welche nach der Wende zurückkamen, um die Häuser anzuschauen, in denen sie aufgewachsen waren. Ebenso wie die Deutschen verstehen sie, wie es ist, das eigene Haus zu verlassen und wieder an einem anderen Platz anzufangen.

Ähnlich wie in Domaslav gibt es in der Kirche in Černošín jedes Jahr ein Treffen mit alten und neuen Bewohnern. Leider kommen dort natürlich von Jahr zu Jahr weniger ehemalige deutsche Bewohner, da diese immer älter werden. Ebenso sterben auch die heutigen ständigen Einwohner mit der Zeit. Daher sehen die Eheleute Filipčík die Zukunft dieser Region abhängig von den Menschen, die hier ihre Wochenendhäuser haben. Diesbezüglich sind sie aber optimistisch und froh, dass hier zumindest jemand ist, der sich um die Region kümmert und dass keine Dörfer mehr verschwinden.

Sie sind dieses Jahr zum ersten Mal zum deutsch-tschechischen Treffen nach Domaslav gekommen, vor allem um sich die Ortskirche anzuschauen.

Heinz Kuroda (zaznamenala Martina Štípková)

Heinz Kuroda a jeho žena žijí v Domaslavi několik let a provozují malý penzion. On sám je původem Němec a jeho žena Japonka, předtím žili u Bodamského jezera. V Domaslavi se jim zalíbilo, když ji navštívili během dovolené, a poté sem začali jezdit pravidelně. Nakonec se sem odstěhovali natrvalo a jsou spokojení přede-

vším proto, že je tu klidný život. Největším problémem je to, že téměř neumí česky, a proto mají ve vesnici jen velmi málo přátel. Než se sem přestěhovali, tak pana Kurodu jeho rodina zrazovala, že Češi nemají Němce rádi, ale jeho zkušenost je opačná. Velmi ho těší aktivity, které pořádá občanské sdružení Domaslav a do kterých se rád zapojuje.

"Rozhodnutí přestěhovat se sem nebylo jednoduché, protože starší lidé v Německu, nebo mnoho z nich, má pořád obavy z Čechů. [...] Moje matka a otec mi říkali, abych neodcházel do České republiky. Ale já jsem sem přišel a byl jsem velmi překvapený. Nikdo není nevrlý, všichni jsou velmi slušní, Češi jsou velmi milí lidé.

[...]

Okolo Domaslavi je mnoho vesnic, které nemají kostel. Samozřejmě v mnoha z nich kostel nikdy nebyl, ale v některých kostel původně existoval, ale byl zničený a z toho je mi smutno. Takže já mám kostel v Domaslavi velmi rád a nejkrásnější událost v roce je, když se rozeznějí jeho zvony.

[]

Každý rok se v Domaslavi koná toto setkání. Přijedou sem milí studenti z Prahy a Plzně, mladí lidé z Čech i Německa a nejvíce mě udivuje, že já se ve svých 58 letech mohu také účastnit. A z toho mám opravdu, opravdu velkou radost."

Martina Štípková při rozhovoru s Heinzem Kurodou
 Martina Štípková interviewt Heinz Kuroda

Abreisen werden sie mit dem guten Gefühl, dass es hier so viele junge Menschen gibt, die sich um die Vergangenheit und die Zukunft dieser Gegend kümmern wollen.

Heinz Kuroda

(von Martina Štípková)

Heinz Kuroda und seine Frau leben in Domaslav und betreiben eine kleine Pension. Er selbst ist Deutscher und seine Frau kommt aus Japan, früher lebten sie gemeinsam am Bodensee. Das erste Mal besuchten sie Domaslav während eines Urlaubs. Sie verliebten sich in den Ort und in den folgenden Jahren besuchten sie diesen regelmäßig. Letztendlich zogen sie hierher und leben sehr zufrieden, besonders weil man hier ein ruhiges Leben führen kann. Das größte Problem für Heinz ist, dass er sehr wenig tschechisch spricht. Deshalb hat er hier im Dorf auch nur wenige Freunde. Bevor die Kurodas hierher gezogen sind, haben Familienmitglieder und Freunde ihn von seinem Vorhaben abgeraten, weil die Tschechen angeblich keine Deutschen mögen. Seine Erfahrungen waren jedoch ganz anders. Besonders freut er sie sich über die Aktivitäten des Vereins Domaslav, an denen er sich gerne beteiligt.

"Die Entscheidung hierher zu fahren, fiel mir nicht so leicht. Wissen Sie, bei vielen älteren Menschen in Deutschland existiert immer noch eine Angst gegenüber den Tschechen. [...] Meine Eltern sagten mir, nicht in die Tschechische Republik zu gehen. Nun bin ich hier und sehr überrascht. Niemand ist unfreundlich, sondern alle sind sehr zuvorkommend. Die Tschechen sind sehr gute Leute".

[...]

"Es gibt viele Orte in der Umgebung von Domaslav, wo keine Kirchen zu sehen sind. Natürlich hat nicht jedes Dorf eine Kirche. Aber zu erfahren, dass einige in der Zwischenzeit zerstört wurden, macht mich sehr traurig. Wie auch immer – die Kirche in Domaslav gefällt mir sehr und das schönste im Jahr ist, wenn die Glocken läuten."

[...]

Ernst Kaiser

(zaznamenala Maria Güther a Michala Jurníčková)

Ernst Kaiser se narodil 30. 8. 1936 v Kohoutově, vesnici vzdálené asi 4 km od Domaslavi. Tradice jeho rodiny v tomto regionu sahá až do 18. století. Své rodiště popisuje jako německou osadu, která udržovala úzké vztahy s okolními českými vesnicemi.

Spolu s rodiči, sestrou a strýcem žil na malé usedlosti a hospodářství jim stačilo k obživě. Jejich usedlost byla jednou z nejstarších ve vesnici. Ernst Kaiser se slzami v očích vzpomíná: "Co se týče toho domu, když jsem se v roce '62 poprvé vrátil, ze všeho nejvíce mě mrzelo, že už nestál." Společně s ostatními dětmi z vesnice chodil do školy do Pačína. "Do školy jsme chodili daleko (…) Bylo nás ve vesnici deset dětí a chodili jsme do školy spolu. V zimě byl často sníh. Bylo to namáhavé. Často to byly lesní cesty, které nebyly uklizené. Když jsme šli zpátky, to jsme často ani nevěděli, kde je cesta."

Rodina vedla prostý život, bez elektřiny a vodovodu. Po dlouhém dni na poli se sešli doma u společného jídla. Ernst Kaiser si ještě dobře vzpomíná na zářící petrolejové lampy, které večer vídával v oknech domů.

Ernst Kaiser s manželkou
Frnst Kaiser mit Fhefrau

"Jedes Jahr findet in Domaslav dieses Treffen statt. Junge Studenten aus Prag, Pilsen und ganz Deutschland begegnen sich und das Erstaunlichste daran ist: Ich kann mit meinen 58 Jahren teilnehmen. Und das ist wirklich etwas ganz Besonderes für mich."

Ernst Kaiser

(von Maria Günther und Michala Jurníčková)

Ernst Kaiser wurde 30. 08. 1936 in Kahudova, einem ca. 4 km von Domaslav entfernten Dorf, geboren. Die Tradition seiner Familie in dieser Region geht auf das 18. Jahrhundert zurück, seinen Geburtsort beschreibt er als eine deutsche Siedlung, die enge Beziehungen zu tschechischen Dörfen der Umgebung pflegte.

Mit seinen Eltern, der Schwester und einem Onkel lebte er auf einem kleinen Bauerngut, das sie zur Selbstversorgung bewirtschafteten. Es war eines der ältesten im Dorf. Mit Tränen in den Augen erinnert sich Ernst Kaiser: "Um das Haus hat es mir leid getan, als ich '62 das erste mal wieder hier war und es nicht mehr stand." Gemeinsam mit anderen Kindern des Dorfes ging er in Patzin zur Schule. "Wir hatten einen weiten Schulweg. (…) Wir waren zehn Kinder im Dorf und gingen gemeinsam zur Schule. Im Winter haben wir oft Schnee gehabt. Es war mühsam. Es waren oft Waldwege, dort wurde nicht geräumt. Da haben wir oft nicht gewusst wo der Weg ist, wenn wir zurück gegangen sind."

Sie führten ein einfaches Leben, ohne Strom und fließendes Wasser. Nach einem langen Tag auf dem Feld kam man zum gemeinsamen Essen zusammen. Ernst Kaiser erinnert sich noch gut an die hell leuchtenden Petroleumlampen, die man am Abend in den Fenstern der Häuser sah.

Mit dem Beginn des Zweiten Weltkrieges änderte sich auch der Alltag in Kohoutov. Ernst Kaiser erzählt, dass er nun nur noch unregelmäßig in die Schule gehen konnte, da alliierte Flieger immer wieder über die Region flogen. Man hatte Angst, dass diese auch hier Bomben abwerfen würden. Er berichtet von Fliegermunition, die über Feldern abgeworfen wurde, "[...] die hat man "Füllfederhalter" genannt, da war auch Munition drin, diese sind später in die Luft gegangen. Bei uns war das nicht, aber wir haben gewusst, dass das so sein konnte."

Besonders schmerzlich in Erinnerung blieb ihm die Bombardierung Nürnbergs: "Und man hat den Schein am Himmel gesehen, als Nürnberg zerstört worden ist. Das war schon was. Am Abend sah man einen sehr hellen Schein." Zu dieser Zeit wurde Kohoutov an das Stromnetz angeschlossen. Nun war

Na začátku druhé světové války se všední život v Kohoutově proměnil. Pan Kaiser vypráví, že v té době mohl chodit do školy jen nepravidelně a že nad krajem pořád létala spojenecká letadla. Lidé měli strach, že bomby budou padat i tady. Mluvili o munici, kterou letadla shazovala nad poli: "[...] Říkalo se jim plnicí pera. Byla tam i munice, která později vybuchla. U nás k tomu nedošlo, ale věděli jsme, že se to může stát," doplňuje pamětník.

Obzvláště bolestné vzpomínky má pan Kaiser na bombardování Norimberka: "Byla vidět záře na obloze, jak byl ničen Norimberk. To už bylo něco. Večer byla vidět jasná záře." V té době byl do Kohoutova zaveden elektrický proud. Díky tomu se mohli jeho rodiče dovídat z rádia o průběhu války. "Poslouchali jsme švýcarské zprávy a to se nesmělo. Bylo to zakázené. (...) Člověk se pořád dovídal, jak se situace vyvíjí. Protože švýcarské rádio bylo celkem neutrální. (...) Kdybychom teď měli zabrousit do politiky, tak lidi přeci jen věděli, co se děje. A že Hitler nepřinese nic dobrého, na to mysleli všichni, ale museli jsme dělat to co ostatní. Hodně věcí se nesmělo říkat, protože jinak by si pro člověka přišli a nikdo nevěděl, kam by ho odvezli," vysvětluje Ernst Kaiser.

Na konci války obsadila Kohoutov americká armáda. Americké vojáky si pan Kaiser pamatuje jako přátelské a spravedlivé. Starali se o to, aby se potraviny rozdělovaly stejným dílem a podporovali zejména rodiny s dětmi. Při vysidlování sudetských Němců musela i rodina Kaiserových v červnu 1946 opustit svůj dům a milovanou vesnici. Byli jednou z posledních německých rodin ve vesnici a až do odjezdu udržovali přátelské vztahy s novými českými obyvateli.

es ihm und seinen Eltern möglich, sich im Radio über den Kriegsverlauf zu informieren. "Da haben wir Schweizer Nachrichten gehört und das hat man nicht gedurft. Das war verboten. (...) Da hat man immer gewusst, wie sich die Lage entwickelt im Krieg. Denn das Schweizer Radio war ziemlich neutral. (...) Wenn wir jetzt politisch ausschweifen wollen, dann hat man schon gewusst, was vor sich ging. Und dass Hitler nichts Gutes bringt, das hatte man im Auge, aber man hat alles mitmachen müssen. Man hat manches nicht sagen dürfen, denn dann wäre jemand gekommen, der einen wegholt. Und man hat nicht gewusst, wo die hinkommen."

Mit dem Kriegsende wird Kohoutov zunächst von amerikanischen Truppen besetzt. Er erlebte diese als freundliche und gerechte Besatzer, die sich um eine Gleichverteilung von Lebensmitteln bemühten und Familien mit Kindern besonders unterstützten. Im Zuge der Umsiedlung der Sudetendeutschen musste auch die Familie Kaiser im Juni 1946 ihr Haus und das geliebte Dorf verlassen. Sie waren eine der letzten deutschen Familien im Dorf und lebten bis zu ihrer Abreise in einem freundschaftlichen Verhältnis mit den neuen tschechischen Bewohnern zusammen. Ernst Kaiser erinnert sich: " (...) mit ihnen hatten wir dann ein gutes Verhältnis, besonders mit den Kindern. Und das haben wir jetzt auch noch."

Aufgrund des handwerklichen Berufes seines Vaters erhielt die Familie das Angebot zu bleiben, dieses jedoch lehnten seine Eltern ab. Ernst Kaiser berichtet: "Der Befehlshaber unseres Ortes hieß Hovorka. Der sagte uns, dass mein Vater bleiben kann, weil er gebraucht wurde. Aber mein Vater hat dies nicht gewollt. Aber dieser Hovorka hat uns dann geholfen, mein Vater hat eine Genehmigung, dass er sein Werkzeug mitnehmen konnte, eine ganze Kiste. Das war etwas Besonderes, weil man sonst pro Person nur 70 kg mitnehmen durfte."

So machte sich die Familie zunächst mit dem Pferdewagen auf den Weg in Richtung Kuttenplan, einem Sammellager. "Dort waren wir ein paar Tage im Lager, und dort hat es mir nicht so gut gefallen und dort habe ich dann erst realisiert, was passiert ist. Es war eine traurige Zeit. Aber Angst hatte ich keine, man musste keine Angst haben. Uns wurde nichts angetan, das war nicht immer der Fall. [...] Man wurde in Viehwagons verfrachtet, die waren schmutzig. Man hat diese familienweise gefüllt bis sie voll waren. Wir haben auf unserem Gepäck geschlafen." Der Weg der Familie führte weiter über Nürnberg und Augsburg nach Weidenhofen. Ernst Kaiser erinnert sich: "Dort habe

Ernst Kaiser a Franziska Stölzel
 Ernst Kaiser und Franziska Stölzel

Ernst Kaiser si vzpomíná: "Měli jsme s nimi dobré vztahy, zvláště s dětmi. A máme je ještě teď."

Díky tomu, že otec byl řemeslník, dostala rodina nabídku, že mohou zůstat, ale rodiče odmítli. Ernst Kaiser říká: "Dosidlovací úředník pro naši obec se jmenoval Hovorka. Řekl nám, že otec může zůstat, protože ho tu bude potřeba. Ale to otec nechtěl. Tenhle Hovorka nám však potom pomohl – otec dostal výjimku, protože si s sebou mohl vzít nářadí, celou bednu. To nebylo obvyklé, protože jinak si lidé směli vzít jen 70 Kg na osobu."

A tak se rodina vydala na cestu koňským povozem směrem k Chodové Plané do sběrného tábora: "Tam jsme byli pár dní ve sběrném táboře, moc se mi tam nelíbilo a uvědomil jsem si tam, co se vlastně stalo. Byla to smutná doba. Ale strach jsem neměl, nemuseli jsme mít strach. Nic se nám nestalo, ale nebylo to tak u všech. [...] Vezli nás v dobytčích vagonech, které byly špinavé. Přidávali další a další rodiny, dokud nebyly vagony plné. Spali jsme na našich zavazadlech," líčí pamětník. Rodina dále cestovala přes Norimberk a Augsburg do Weidenhofenu. Ernst Kaiser vzpomíná: "Tam jsem poprvé viděl Alpy, jako pro dítě to pro mě bylo fascinující, v červnu tam byl na vrcholcích ještě sníh."

Po čtvrt roce začal otec pracovat v Lanzenu jako tesař. Od té doby se rodině začalo dařit lépe. Ernst Kaiser se od roku 1951 do roku 1954 učil řemeslu svého otce. Díky podpoře přátel a známých se jim roku 1954 podařilo postavit vlastní dům a opustit provizorní ubytování, které jim poskytl otcův zaměstnavatel. Tato léta popisuje pan Kaiser následovně: "A potom už to byla krásná doba. A v roce 1957 jsem si dokonce koupil svoje první auto, bylo z druhé ruky."

Touha po rodné vesnici ale přesto zůstala. V roce 1962 dostal Ernst Kaiser první vízum a jel se svou sestřenicí do staré vlasti. Setkal se tu se starými českými známými, rodinou Novákových, kterou znal z dětství. S nimi ho pojí vřelé přátelství až dodnes. Se zřetelným pohnutím popisuje rozdíly mezi vzpomínkami z dětství a současným stavem své rodné vesnice: "Je osiřelá, pořád více domů je prázdných, nejsou všechny obydlené. Když jsem sem přišel poprvé, bylo tu jen málo lidí."

I když je velmi zklamán současným stavem Kohoutova, je velmi kritický k tzv. Heimatbriefu, informačnímu materiálu, který pravidelně dostávají odsunutí sudetští Němci. Říká o něm toto: "Nesouhlasím tak úplně s tím, jak je to popisováno v Heimatbriefu. (...) Není to správně. Pořád říkám, že ti, kteří chtějí zpátky do vlasti, by pro to měli také něco udělat. Měli by se tam jít podívat, jestli se jim tam líbí – pravděpodobně by nešli. Píšou tam takové historky a scestné komentáře, o které už dnes nikdo nestojí. (...) Není správné, co tam ti staří lidé píšou, je to sprosté." Přeje si, aby vztahy mezi Čechy a Němci byly

ich zum ersten Mal die Alpen gesehen. Das war faszinierend für mich als Kind, da war noch Schnee auf den Gipfeln im Juni."

Nach einem Vierteljahr findet sein Vater in Lanzen wieder eine Stelle als Zimmermann. Von da an geht es für die Familie aufwärts. Ernst Kaiser erlernt von 1951 bis 1954 den Beruf seines Vaters. Durch die Unterstützung von Freunden und Bekannten gelingt es ihnen bereits 1954, ein eigenes Haus zu bauen und die provisorische Unterkunft beim Arbeitgeber des Vaters zu verlassen. Er beschreibt diese Jahre folgendermaßen: "Und das war dann die schöne Zeit. Und 1957 habe ich mir dann sogar mein erstes Auto gekauft, ein gebrauchtes."

Die Sehnsucht nach seinem Geburtsort jedoch bleibt. 1962 erhält er sein erstes Visum und fährt mit seiner Cousine in die alte Heimat. Er trifft sich mit seinen alten tschechischen Bekannten der Familie Novak, die er aus Kindestagen kennt. Mit ihnen verbindet ihn bis heute eine tiefe Freundschaft. Deutlich berührt beschreibt er die Unterschiede zwischen den Erinnerungen seiner Kindheit und dem heutigen Zustand eines Geburtsortes: "Er ist verwaist, die Häuser sind immer leerer geworden, es sind nicht alle bewohnt. Als ich das erste Mal rein gekommen bin, waren da nur wenige Menschen."

Auch wenn er sehr enttäuscht über den heutigen Zustand Kohoutovs ist, äußert sich sehr kritisch über den sogenannten "Heimatbrief", einem Informationschreiben, das ehemalige Vertriebene regelmäßig erhalten. Dazu sagt er: "Ich habe etwas dagegen, wie es im "Heimatbrief" dargestellt wird. (...) ich finde das nicht richtig. Ich sage da immer, dass die, die in die Heimat zurück wollen, die sollten auch was zur Verfügung stellen. Sie sollten dort mal hingehen, ob es ihnen dort gefällt, sie würden wahrscheinlich nicht gehen. Die schreiben aber solche Geschichten und Berichte, die heute nicht mehr gefragt sind. (...) Es ist nicht richtig, was alte Leute da so schreiben, es sind Gemeinheiten." Er wünscht sich ein freundschaftliches Verhältnis zwischen Deutschen

opravdu přátelské: "Neměly by panovat žádné obavy. Mladí lidé by něměli být poškozeni tím, že byla nějaká válka."

Jeho vlast, jak říká, je dnes v Elschingenu. Tam dnes žije již více než 35 let se svou ženou Franziskou.

Divadelní hra nacvičená se žáky školy, kolem roku 1947, Školní kronika z Domaslavi, Státní okresní archiv Tachov, f. 51r Theaterprobe von Schülern, um 1947, Schulchronik aus Domaslav, Staatlicher Kreisarchiv Tachau, f. 51r

Kulturní život v Domaslavi po II. světové válce

(zaznamenaly s pomocí Josefa Kubra Veronika Kočová a Martina Štípková)

Historie Sudet se zdá krutá a temná. Po roce 1946 byla většina německých obyvatel odsunuta a zbyly po nich jen opuštěné domy a kostely bez života. Ještě než došlo k vyhnání Němců, už přicházeli první Češi. Byli to však tzv. zlatokopové s vidinou lehce nabytého majetku. Jak rychle tito zlatokopové přišli, tak zase někteří rychle odešli. Po nich zbyly opět opuštěné domy, navíc vydrancované a poničené. Můžeme tedy mluvit o nějakém kulturním životě v Domaslavi po válce? Ano můžeme. Byl to chudý kraj, avšak nikoliv s chudým kulturním životem.

Češi, kteří přicházeli do Domaslavi v druhé vlně znovuosidlování po roce 1946, zde začali žít nový život. Byli to především místní faráři, kteří byli iniciátory und Tschechen: "Es sollte keine Angst geben. Die jungen Leute können ja nichts dafür, sie sollten keinen Schaden davon tragen, dass einmal Krieg war."

Seine Heimat, so sagt er, hat er heute in Elschingen gefunden. Dort lebt er nun sein über 35 Jahren mit seiner Frau Franziska.

Das Kulturleben in Domaschlag nach dem II. Weltkrieg

(von Veronika Kočová a Martina Štípková mit Hilfe von Josef Kubr)

Die Geschichte der Sudeten erscheint grausam und finster. Nach dem Jahre 1946 wurde die Mehrheit der deutschen Bevölkerung vertrieben. Zurück ließen sie verlassene Häuser und Kirchen ohne Leben.

Noch bevor es zur Vertreibung der Sudetendeutschen kam, erschienen die ersten Tschechen, die sogenannten "Goldgräber", gelockt von der Hoffnung auf leicht zu erlangendes Eigentum. So schnell wie sie gekommen waren, gingen einige von ihnen wieder. Hinter sich ließen sie wiederum verlassene, aber nun ausgeplünderte und meist beschädigte Häuser.

Kann man überhaupt von einem kulturellen Leben in Domaslav nach dem zweiten Weltkrieg sprechen? Ja, das kann man durchaus. Es war eine arme Gegend, jedoch kann von einer kulturellen Armut keinesfalls die Rede sein.

Die zweite Welle tschechischer Einwanderer kam im Rahmen der Neubesiedlung nach 1946 nach Domaslav und wollte hier ein neues Leben anfangen.

Es waren vor allem die örtlichen Pfarrer, welche den Anstoß für gesellschaftliche Aktivitäten gaben. Es ist deshalb nicht verwunderlich, dass das gesellschaftliche Leben mit dem Leben in der Pfarrei verbunden war. In den Geschichten von Einwohnern, die damals Kinder waren, hört man von vielen schönen und fröhlichen Erlebnissen. Aus der Erinnerung eines Bewohners zum Beispiel: "Das Leben hier wurde Ende der 40er und Anfang der 50er Jahre sehr munter, denn der Pfarrer gründete ein Amateurtheater. Es wurde vor allem in Kneipen gespielt und der Pfarrer war der Direktor und Regisseur. Also hatten wir genug Spaß. Dort waren immer viele Leute und wir hatten dort viel Freude."

Nicht nur auf solchen Vergnügungsveranstaltungen, sondern auch zur Messe fanden sich viele Leute zusammen. Zur Messe nach Domaslav kamen auch Leute aus anderen Orten, wie aus Ovčí vrch, aus Lohm, aus Saduba und aus Milikau. Jener Pfarrer, der 1947 nach Domaslav kam und das Amateurtheater gründete, hieß Pfarrer Hradecký. An ihn erinnern sich die Bewohner ganz besonders gerne, denn er führte mit ihnen nicht nur Passionsspiele zu Ostern auf, sondern spielte mit ihnen auch Fußball. Pfarrer Hradecký war nämlich ein leidenschaftlicher Sportler. Viele der Ministranten erinnern sich auch an einen

společenských aktivit. Není proto divu, že kulturní život zde byl neoddělitelně spojen s životem na faře. Pokud se dnes zeptáme dnešních obyvatel, kteří byli v oné době dětmi, můžeme vyslechnout mnoho pěkných a veselých příběhů. Ve vzpomínkách obyvatel tak zaznívá napříkad, že život tady byl docela čilý koncem 40. a začátkem 50. let, protože tady farář založil ochotnické divadlo. Hrálo se v hospodě a farář byl režisérem i ředitelem. Takže tady byly dost často zábavy. Bylo tady hodně lidí a bylo tady hodně veselo. Nejenom zábavy, ale i mše navštěvovalo hodně lidí, protože do domaslavského kostela docházeli obyvatelé od Ovčího vrchu, z Lomů, ze Zádubu i z Milíkova.

Oním mladým duchovním, který přišel do Domaslavi v roce 1947 a založil ochotnické divadlo, byl farář Hradecký. Obyvatelé na něj rádi vzpomínají, protože za jeho působení se v Domaslavi hrály nejen pašijové hry, ale také fotbal. Farář Hradecký byl totiž velký sportovec. Jeho tehdejší ministranti také vzpomínají na výlet do Prahy, který pro ně uspořádal v lednu roku 1948. Co však asi zůstává v paměti všech tehdejších obyvatel Domaslavi, je návštěva pozdějšího kardinála Berana, tehdy arcibiskupa. Jeden z ministrantů vzpomíná na tuto návštěvu: "Velice se mu tu líbilo. Protože to byl pátek a nebyly vepřové hody. On si stěžoval, že všude jsou vepřové hody a že on má radši, když se podává ryba. Hradecký byl tak podnikavý, že sehnal spoustu ryb. To bylo prostranství před kostelem plné pražských aut. A Hradecký byl natolik seriózní, že i nás ministranty pozval, takže jsem hodoval s pozdějším kardinálem Beranem." Farář Hradecký se postavil komunistickému režimu, a proto byl nucen odejít.

V roce 1952 jej vystřídal jiný farář, který měl rád motorky, a proto mu místní říkali farář mechanik. I v Domaslavi byl však kulturní život těžce poznamenán komunistickým režimem, zejména v období kolektivizace zemědělství, kdy docházelo k polarizaci a prudkým sporům mezi obyvatelstvem.

A jak to bylo s česko-německými vztahy po válce? Mnozí se domnívají, že první sudetští Němci se mohli podívat do svých domovů až po roce 1989, ale ve skutečnosti tomu bylo již dříve. Navazování nových vztahů mezi Čechy a Němci bylo však tehdy obtížné. Němečtí návštěvníci věděli, že se nemohou bavit s českými obyvateli, protože by je tím mohli zkompromitovat. A někdy také ti čeští obyvatelé, kteří se nebáli s Němci kontakty navázat, problémy měli. Obzvláště když v roce 1968 do Domaslavi začalo jezdit více sudetských Němců a mnoho domaslavských obyvatel dostalo strach, že by mohli přijít o majetek. Teprve po roce 1968 nervozita opadla. Naštěstí však i v dobách největšího strachu, zamykání se a schovávání se za záclonami se našli v Domaslavi tací obyvatelé, kteří se nebáli s německými rodáky komunikovat. I dnes tito lidé

Ausflug nach Prag, den Pfarrer Hradecký im Januar 1948 für sie organisierte. Was in den Erinnerungen wahrscheinlich aller Bewohner geblieben ist, ist der Besuch des späteren Kardinals Beran, damals Erzbischof. Einer der ehemaligen Ministranten erinnert sich an diesen Besuch sehr lebhaft: "Es hat ihm hier sehr gefallen, weil es Freitag war und es kein Schwein zum Festessen gab. Er beschwerte sich darüber, dass es überall, wo er hinkam, Schwein gab, wo er es doch sehr schätze, wenn es nur Fisch gäbe. Pfarrer Hradecký war so eifrig, dass er auch viele Fische auftreiben konnte. Der Platz vor der Kirche war damals voller Prager Autos. Pfarrer Hradecký war so freundlich, dass er sogar uns Ministranten einlud und so habe ich zusammen mit Kardinal Beran das Festessen eingenommen."

Pfarrer Hradecký war ein Gegner des kommunistischen Regimes und wurde deshalb gezwungen, die Gemeinde zu verlassen.

Im Jahre 1952 wurde Pfarrer Hradecký durch einen neuen Pfarrer ersetzt. Dieser hatte eine Vorliebe für Motorräder, weswegen man ihn auch den "Mechanikerpfarrer" nannte. Auch in Domaslav wurde das kulturelle Leben durch das kommunistische Regime schwer gezeichnet. Besonders in der Zeit der Kollektivierung der Landwirtschaft kam es im Dorf zur einer Polarisierung und zu Streitigkeiten zwischen den Einwohnern.

Und wie war das mit den deutsch-tschechischen Beziehungen nach dem Krieg? Viele vermuten, dass die ersten Sudetendeutschen erst nach 1989 herkamen, um sich ihre alten Häuser anzuschauen, tatsächlich aber kamen diese schon viel früher. Eine Neuknüpfung der deutsch-tschechischen Beziehungen war zu dieser Zeit jedoch problematisch. Die deutschen Besucher wussten, dass sie sich mit den tschechischen Einwohnern nicht unterhalten konnten, weil sie diese dadurch kompromittiert hätten. Jene Tschechen, die sich trauten, mit den deutschen Besuchern Kontakt aufzunehmen, bekamen durchaus auch Probleme. Im Jahre 1968 als mehr und mehr Sudetendeutsche nach Domaslav kamen, fingen immer mehr Bewohner Domaslavs an, sich Sorgen zu machen, sie könnten um ihr Eigentum gebracht werden. Erst nach 1968 ist jene Angst und Nervosität von den Bewohnern abgefallen. Und zum Glück gab es auch in der Zeit der größten Angst Tschechen, die hinter geschlossenen Türen und zugezogenen Gardinen mit den ehemaligen deutschen Bewohnern Kontakt aufnahmen. Diese Leute tragen noch heute zur guten Laune auf den jährlichen deutsch-tschechischen Treffen bei und sorgen dafür, dass die deutsch-tschechischen Beziehungen in Domaslav nicht einschlafen. Ihnen gehört großer Dank.

přispívají k dobré náladě a vřelým vztahům na každoročním česko-německém setkání. Jim patří velké díky.

Divoce rostoucí vysoce šlechtěné rododendrony

Když se ocitnete ve správný čas na hřbitově v Domaslavi, naskytne se vám možnost spatřit nádherně kvetoucí rododendrony. Nikdo se o ně nestará, a přesto se jim daří, nehledě na kruté mrazy a parná léta. Ne vždy to s nimi však bylo tak divoké. Dovézt si je nechala paní Benediktová, německá rodačka, v roce 1937 až z dalekého Holandska. Tyto rododendrony patří mezi vysoce šlechtěné odrůdy, které jsou velmi citlivé na jakékoliv změny. Proto paní Benediktová obdržela z ciziny i mnoho rad, jak o ně pečovat, aby přestály v podmínkách divoké Domaslavi. Po vyhnání sudetských Němců z Domaslavi se o rododendrony nikdo nestaral. Přesto nezahynuly, stejně jako nezmizely vzpomínky odsunutých obyvatel na jejich domov. Když se dnes potomci paní Benediktové jdou při návštěvě svého rodného kraje podívat na hřbitov, smějí se, že tyto jinak citlivé rododendrony přežily v tak krutých podmínkách. Některé květiny, stejně jako lidé, mají zkrátka tuhé kořínky.

Blažena Maxová

(zaznamenala Marie Jansová a Martin Tatíček)

Paní Blažena Maxová pochází z Pošumaví a dnes žije v Plzni. Do Domaslavi jezdí na víkendy a prázdniny od roku 1969, kdy zde s manželem koupili domek ve velmi špatném stavu. Původně to byly dva domy, ve kterých kdysi žily německé rodiny Böhmů a Becků. Ačkoli někteří z původních odsunutých obyvatel se jezdili po letech podívat na svůj rodný dům, z těchto nepřijel nikdo. Pouze jednou, někdy v 80. letech, je navštívil jeden příbuzný rodiny Becků.

Pan Maxa psával od 70. let kroniku Domaslavi. Kronika zahrnovala dění v obci, dále pak také v Hanově, Vysokém Jamném, Kořenu a Stanu. V kronice jsou zachyceny důležité události, např. i to, že se v obci natáčel film Drsná planina o poválečném dění v kraji. Ve filmu hráli známí herci, jako třeba Jiří Bartoška a Jiří Lábus. Jsou v něm mj. záběry z fary, kde v chlívku někdo dojí kozu. V kronice je zachyceno povídání herců i jejich podpisy. Ve vsi se také lidé scházeli u ohně, kam přišli všichni obyvatelé, každý přinesl nějaké občerstvení, hrála hudba a povídalo se o událostech, které byly zaznamenány v kronice.

Hochgezüchtete Rhododendren, die wild wachsen

Wenn sie sich zur rechten Zeit auf den Friedhof in Domaslav begeben, bietet sich Ihnen die Möglichkeit wunderschön blühende Rhododendren zu erblicken. Niemand kümmert sich um sie, aber dennoch geht es ihnen gut, es sei denn der Sommer ist zu dürr, zu trocken oder zu feucht für sie. Nicht immer aber wuchsen sie hier so wild wie heute. Sie wurden im Jahre 1937 von der deutschen Bewohnerin Frau Benedikt gepflanzt und kommen aus dem weiten Holland. Diese Rhododendren gehören zu den Pflanzenarten, die sehr empfindlich auf Veränderungen reagieren. Deswegen nahm Frau Benedikt aus dem weiten Holland auch viele Ratschläge zur Pflege mit, damit die Rhododrenda in Domaslav erhalten bleiben. Nach der Vertreibung der Sudetendeutschen hat sich um diese niemand mehr gekümmert. Trotzdem sind sie nicht eingegangen, genau wie die Erinnerungen der vertriebenen Einwohner an ihre Heimat nicht erloschen sind. Wenn die Nachkommen von Frau Benedikt ihre alte Heimat besuchen und auf den Friedhof gehen, müssen sie immer lächeln: Dass diese normalerweise so empfindlichen Gewächse in so rauen Bedingungen überleben. Manch eine Pflanzenart hat eben, genau wie manche Menschen starke Wurzeln.

Blažena Maxová

(von Marie Jansová a Martin Tatíček)

Frau Maxová ist in Pošumavi geboren, lebt aber jetzt in Pilsen. Das Ehepaar Maxa kam 1969 nach Domaslav, wo sie von einer Frau ein Haus in sehr schlechtem Zustand gekauft hatten. Ursprünglich waren es zwei Häuser, in denen die deutschen Familien Böhm und Beck gelebt hatten. Während einige der vertriebenen ehemaligen Einwohner nach Jahren zurückkehrten, um ihr Geburtshaus wiederzusehen, kam von diesen Familien niemand. Nur einmal in den 80er Jahren besuchten Verwandte der Familie Beck Domaslav.

Herr Maxa hat sich der Aufgabe gewidmet, eine Chronik über Domaslav und später auch über umliegende Dörfer (z.B. Vysoké Jamné, Stan, Hanov und Kořen) zu schreiben. In der Chronik sind verschiedene wichtige Ereignisse festgehalten, zum Beispiel, dass in der Gemeinde der Film "Drsná planina" über die Nachkriegszeit in der Region gedreht wurde. Bekannte Schauspieler in diesem sind z.B. Bartoška und Labus. Der Film zeigt auch Aufnahmen aus dem Pfarrhaus, wo in einem Stall eine Ziege gemolken wird. In der Chronik sind

Blažena Maxová se synem Antonínem Maxou Blažena Maxová mit Sohn Antonín Maxa

Paní Maxová se s námi podělila o své znalosti Domaslavi a jejích dějin. V dolní části obce prý kdysi bývala pevnost. Až do války byla obec osídlena pouze Němci. Když po válce všichni Němci ze Sudet zmizeli, osídlili území většinou volyňští Češi nebo krajané ze Slovenska. Jejich potomci zde stále žijí. Dále se sem stěhovali také lidé ze Slovenska (či z maďarsko-slovenského pohraničí – podle řeči) a také lidé ze zatopených vesnic, když se budovala

přehrada Slapy. Velmi mnoho domů ale bylo zbořeno, i když byly v docela dobrém stavu, o což se přičinil tehdejší komunistický předseda.

V době okupace zde působil německý farář, kterého však podezřívali, že je Čech, protože hájil jejich práva. V jednom ze svých kázání kritizoval postup německé armády, byl udán místním udavačem a poslán do koncentračního tábora, kde se naučil česky. Po skončení války dostal nabídku, že zde může zůstat, ale to odmítl.

V Domaslavi kdysi bývala dvoutřídní škola, po válce tu byla jednotřídka. Také tu bývala pošta a obchod, který pak zbořili, a jeden čas sem dojížděla jen pojízdná prodejna.

Na faře zde od 60. let působil jako farář strýc paní Maxové Jaroslav Španihel. Ten sem byl přidělen z trestu, protože řekl něco nevhodného proti režimu. V té době byla fara bez vody a vůbec nebyla v dobrém stavu. Zvelebila ji až farářova hospodyně. Pak sem byl přidělen farář Franze a po něm farář Chroust, auch Gespräche mit den Schauspielern dokumentiert und ihre Autogramme zu sehen.

Im Dorf wurden auch regelmäßig Lagerfeuertreffen veranstaltet, zu denen alle Dorfbewohner kamen. Jeder brachte etwas zu essen oder zu trinken mit, es wurde Musik gemacht und über die Ereignisse gesprochen, die in der Chronik aufgezeichnet waren.

Frau Maxová berichtet, was sie über Domaslav und seine Geschichte weiß. Im unteren Teil des Dorfes soll sich eine Festung befunden haben. Bis zu dem Krieg war der Ort nur von Deutschen besiedelt. Die Deutschen wurden nach dem Zweiten Weltkrieg aus dem Sudetenland vertrieben. Das verlassene Gebiet wurde meist von Tschechen aus Volyně besiedelt, deren Nachkommen heute noch hier leben. Außerdem zogen Menschen aus der Slowakei (oder, der Sprache nach zu urteilen, aus dem ungarisch-slowakischen Grenzraum) in das Gebiet, weiterhin auch Menschen, deren Dörfer beim Bau des Staudamms in Slapy überflutet worden waren. Viele Häuser wurden jedoch abgerissen, vor Allem durch die Schuld des kommunistischen Vorsitzenden.

In Zeit der deutschen Besatzung wirkte im Dorf ein deutscher Pfarrer, von dem die Leute jedoch annahmen, er sei Tscheche, da er die Rechte der Tschechen verteidigte. In einer Predigt erwähnte er seine Ablehnung der Art, wie gegen Tschechen vorgegangen wurde. Er wurde von einem Denunzianten gemeldet und in ein Konzentrationslager gebracht, wo er tschechisch lernte. Nach dem Krieg wurde ihm angeboten, nach Domaslav zurückzukehren; er lehnte jedoch ab.

Die Schule war früher zweiklassig, nach dem Krieg nur noch einklassig. Es gab die Post und den Dorfladen da. Eine Zeit lang fuhr nur ein mobiler Laden in das Dorf.

Seit den 60er Jahren wurde Herr Spanihel, Frau Maxova's Onkel, in Domaslav als Pfarrer tätig. In das Dorf kam er jedoch nicht freiwillig, sondern wurde hierher zwangsverwiesen, weil er sich in der Öffentlichkeit kritisch gegenüber dem kommunistische Regime geäußert hatte. Da das Pfarrhaus lange Zeit unbewohnt war, befand es sich in einem schrecklichen Zustand (zum Beispiel gab es kein fließendes Wasser). Erst durch Herrn Španihel tatkräftige Haushälterin wurde das Gebäude wieder in Stand gesetzt.

Danach wirkte in Domaslav ein neuer Pfarrer Franze und nachher Pfarrer Chroust. Er spielt für die Einwohner eine wichtige Rolle, da er sich in besonderem Maße für das Dorf, seine Bewohner und die Kirche einsetzte. Er hieß die verschiedensten Menschen im Pfarrhaus willkommen, so zum Beispiel Punks, und band sie in die Arbeit am Gebäude ein. Ein weiterer Beleg für das Enga-

na kterého lidé rádi vzpomínají, protože se hodně obětoval pro kostel a pro lidi. Přijímal na faře různé lidi, třeba i pankáče a podobně, které pak zapojoval i do práce kolem fary. Tradicí je, že se tu každý rok slaví husitské slavnosti v den bitvy u Tachova a krajem prochází husitská vojska. A pan farář tehdy vymyslel, že z chlapců, co tu zrovna na faře měl, udělá křižáky. Ti se usídlili na Krasíkově, a když šel husitský průvod, napadli jej. Tak tenkrát křižáci – na rozdíl od historie – zvítězili nad husity, kteří už byli dost podnapilí a útok nečekali.

Josef Schaller

(zaznamenala Ida Pětioká a Dorothee Mutschler)

Josef Schaller nám vypráví v rámci německo-českého setkání v Domaslavi své vzpomínky na svou "starou vlast".

V dětství trávil Josef Schaller hodně času sbíráním hub v rozlehlých lesích kolem své domovské obce Domaslavi v Sudetech. Ještě než začal chodit do školy, často se vydával do lesa sbírat lišky: "Nahoře nad hřbitovem se dal za chvíli nasbírat plný košík," vzpomíná na své úlovky. Společně s Franzem Buberlem zastával důležitou funkci ministranta v místním kostele.

Schallerovi rodiče vlastnili ve vesnici hostinec. Tam se ve velkém tanečním sále odehrával vesnický život. V hostinci, který stál hned na začátku vsi blízko školy, se konaly svatby, tancovačky i divadelní představení. V sále se nacházela dokonce i kuželna. Přímo naproti hospodářství ležel spodní domaslavský rybník. Rodina měla mimořádné štěstí, že měla v domě sklep na led, neboť z tohoto rybníčku, který mimo jiné sloužil i jako požární nádrž, se v zimě vyřezávaly kusy ledu, které se pak v hospodářství v průběhu celého roku využívaly k chlazení piva či masa. Naproti hostinci vedla cesta do Zádubu. Když se školáci poškorpili, číhaly na ní schované domaslavské děti čekající na školáky ze Zádubu, kteří navštěvovali školu v Domaslavi.

Později matka obhospodařovala statek sama. Otec byl povolán do války. Kvůli náletům nemusely už děti chodit do školy. "To už jsme vlastně měli celý den pro sebe," líčí Schaller. Pak přišli do vesnice Češi. Tehdy desetiletý Josef pozoroval v roce 1946, jak se jeden sedlák vrátil z pole a našel svůj dům obsazený Čechy. Mohl jen zavést koně do stáje, do svého domu už ale nemohl vstoupit, ani si vzít žádné své věci. "Brečel a měl strach, že se tomu koni něco stane, protože koně tehdy pro sedláky představovali mimořádnou hodnotu." Mnoho rodin se nyní dělilo o dům s novými českými obyvateli. Pokud to šlo dobře, žili společně. Pokud to šlo špatně, byla německá rodina umístěna v některém koutě svého vlastního domu. Josefově matce bylo nyní oficiálně

gement des Pfarrers ist das jährlich stattfindende "Hussitenfest". Dies ist eine Tradition, bei der sich junge Männer zur Erinnerung an den Kampf bei Tachov als Hussitentruppen verkleiden und feierlich durch die Umgebung ziehen. Der Pfarrer kam nun aber auf die Idee, die Jungen aus seinem Pfarrhaus in die Rolle von Kreuzritter schlüpfen zu lassen. Sie schlugen bei Krasikov ihr Lager auf, und als die "Hussiten" vorbeizogen, griffen sie sie an. Im nachgeahmten Kampf waren sie es nun, die – anders als in der Vergangenheit – die schon angetrunkenen Hussiten

besiegten, die den Überfall nicht erwartet hatten.

Josef Schaller

(von Ida Pětioká a Dorothee Mutschler)

Josef Schaller erzählt uns im Rahmen eines deutsch-tschechischen Treffens in Domaslav von seinen Erinnerungen an seine "alte Heimat".

Seine Kindheit verbringt der junge Josef Schaller oft beim Pilzesuchen in den großen Wäldern rund um sein Heimatdorf Domaslav, im Sudetenland. Noch vor der Schule zieht er oft los, um Pfifferlinge zu suchen. "Droben über dem Friedhof konnte man zur richtigen Zeit ganze Körbe voll sammeln," errinert er sich an seine Erfolge. Zusammen mit Franz Buberl hat Josef Schaller die wichtige Aufgabe des Ministranten in der Dorfkirche inne.

Seine Eltern sind die Wirtsleute des Dorfgasthofes. Dort, im großen Tanzsaal spielt sich das Dorfeben ab: Hochzeiten, Tanzveranstaltungen und Theateraufführungen finden in der elterlichen Gaststube statt, die direkt an der Ortseinfahrt zum Unterdorf nahe der Schule liegt. Sogar eine Kegelbahn

Škola v Domaslavi, 30. léta 20. století. Evidenční list školy, Státní okresní archiv v Tachově ... Škola v Domaslavi, 30. léta 20. století. Evidenční list školy, Státní okresní archiv v Tachově ...

zakázáno obsluhovat německé obyvatele vesnice. Měla vařit pro Čechy. Ti se přesto chovali velkoryse. Na dvoře za hostincem nalévala Josefova matka Němcům pivo do bandasek na mléko. Každý to věděl – i Češi. "Nějak jsme se s tím vypořádali," konstatuje pan Schaller.

V roce 1946 byli Josef, jeho matka a o pět let mladší sestra odsunuti prvním transportem. Na sbalení měli čas zhruba půl dne. S sebou si mohli vzít pouze určitý obnos peněz, žádné šperky, žádné hudební nástroje. Venku byla hrozná zima, byl únor. Nikdo v té době ještě nevěděl, kam vlastně pojedou. Ze vsi odjeli na povozu sedíce na posledních bezcenných věcech. Nejdříve dojeli na zámek v Chodové Plané. Tam měl každý přesně tolik místa, kolik potřeboval na to, aby si mohl lehnout. "Jeden na druhém, občas ulička," vzpomíná pan Josef, pro něhož ale nejhorší byla žízeň. Před odjezdem totiž matka ještě zabila kuře a maso, jak si pan Schaller ještě dnes pamatuje, "pořádně nasolila, aby vydrželo čerstvé. A pak jsme jedli to slané maso a neměli co pít."

Za 14 dní se jelo dále. Rodinu nahnali ozbrojení vojáci do osobního vlaku, který je převezl na nádraží na druhém konci vesnice, kde je "přeložili" do

Josef Schaller při rozhovoru s Dorothee Mutschler a Idou Pětiokou Josef Schaller wird interviewt von Dorothee Mutschler und Ida Pětioká

gibt es damals im Saal. Direkt gegenüber dem Wirtshaus liegt der untere Teich des Dorfes. So hat die Familie Schaller das besondere Glück einen Eiskeller im eigenen Haus zu haben, denn aus dem kleinen Teich, der auch als Feuerlöschteich dient, werden im Winter Eisblöcke gesägt, wodurch das Bier und Fleisch für das Wirtshaus das ganze Jahr über kühl gelagert werden kann. Gegenüber dem Gasthaus liegt der Weg nach Saduba. Dort lauern die Kinder aus Domaslav den Schulkindern aus Saduba auf, wenn es zu "Knatsch unter den Schülern kommt", denn diese müssen zum Unterricht in die Schule nach Domaslav kommen.

Später bewirtschaftet die Mutter das Gasthaus alleine. Der Vater ist zum Kriegsdienst eingezogen worden. Wegen der Fliegerangriffe müssen die Kinder nicht mehr in die Schule. "Das war schön eigentlich, einen ganzen Tag für sich," beschreibt Schaller. Und dann kommen die Tschechen in das Dorf: Der damals 10-jährige Josef beobachtet 1946 wie ein Bauer von der Feldarbeit nach Hause kam und sein Haus von Tschechen besetzt vorfand. Nur noch die Pferde durfte er reinbringen, seine Wohnung durfte er nicht mehr betreten, nichts von seinem Eigentum holen. "Der hat gebrüllt und Angst hatte er, dass den Pferden was passiert, weil die Pferde bei den Bauern damals einen besonderen Stellenwert hatten." Viele Familien teilen sich ab jetzt mit den neuen tschechischen Bewohnern das Haus. Ging es gut, lebten sie zusammen. Ging es schlecht, wurde die deutsche Familie in irgendeinem Winkel des eigenen Hauses untergebracht. Josefs Mutter ist es nun offiziell verboten, die deutschen Dorfbewohner zu bewirten. Sie soll für die Tschechen kochen. Doch die zeigen sich großzügig: Im Hof hinter dem Gasthof füllt Josefs Mutter das Bier für die Deutschen in Milchkannen ab. Jeder weiß das - auch die Tschechen. "Irgendwo hat man sich arrangiert", meint Herr Schaller.

1946 werden Josef, seine Mutter und die fünf Jahre jüngere Schwester mit dem ersten Transport vertrieben. Einen halben Tag haben sie Zeit zu packen. Mitgenommen werden darf nur ein bestimmter Geldbetrag, kein Schmuck, keine Musikinstrumente. Eisige Kälte herrscht damals, es ist Februar. Wohin die Fahrt führen wird, weiß noch niemand. Sie sitzen oben auf einem Leiterwagen, auf ihren letzten Habseligkeiten. Zunächst werden sie zum Kuttenplaner Schloss gefahren. Dort hat jeder gerade soviel Platz, wie er zum Liegen braucht. "Einer am andern, dazwischen ein Gang". Das Schlimmste für Josef aber ist der Durst. Die Mutter hat vor der Abreise Hühner geschlachtet und das Fleisch "feste eingesalzen, damit es haltbar blieb. Und dann haben wir das salzige Fleisch gegessen und nichts zu trinken bekommen".

dobytčáků. V nich seděli asi jeden a půl metru pod střechou, pod nimi byla zavazadla. Josef Schaller si vzpomíná na okamžik, kdy dorazili do Německa: "A pak jsme byli tam. Byla šílená zima. Tam jsme stáli hodiny venku na takovém malém nádraží." Po jedné zastávce v zadržovacím táboře v operním domě v Bayreuthu naložili lidi na náklaďák a rozvezli do různých vesnic a rodin. Schallerovi měli štěstí, že se ocitli v americké zóně a s rodinou "nahoře ve Frankenwaldu" se dobře snášeli. S majiteli domu měla rodina ještě dlouho poté velmi blízký vztah.

Hostinec v Domaslavi byl brzo po odsunu zbořen a stavební materiál odvezen a posléze znovu použit.

V době, kdy Schallerovi bydleli ve Frankenwaldu, se otec stále ještě nevrátil z války. "Vůbec jsme nevěděli: Padl, nebo stále ještě žije?" vypráví pan Josef. Jednoho dne se vrátil. Utekl z anglického zajetí. Neměl s sebou nic než pracovní oblečení. "Tenkrát před měnovou reformou se nedalo nic koupit. Starousedlíci sami také nic neměli, tak co mohli dělat?" vysvětluje Schaller. Rodina byla v těchto prvních hořkých časech stále znovu nucena se stěhovat k dalším rodinám, neboť synové starousedlíků se v té době vraceli z války domů a potřebovali místo pro sebe. Většinou dostali Schallerovi jeden pokoj dohromady, kde museli spát, vařit a žít. "Nikdo nám nemohl nabídnout dostatek pokojů, protože ti lidé už sami museli žít v neutěšených poměrech," dodává pamětník.

Josefovi rodiče neustále doufali, že svou vlast museli opustit jen dočasně. Později ale bylo jasné, že už není cesty zpět, a jak se domnívá pan Schaller, jeho rodiče už pak nikdy nebyli schopni se vrátit. "Nepřežili by to," dodává smutně. Lidem v Domaslavi a v okolí tenkrát nikdo nic nedaroval, když sem kdysi původně přišli. Půda tam byla velmi chudá. Blahobyt, kterého tam ti lidé dosáhli, museli z té země těžce vydobít. Na to byli pyšní. To, že museli tuhle zemi opustit s "nadávkami a hanbou", bylo pro ně to nejtěžší. "Majetek byl druhořadý," vysvětluje Josef Schaller.

Ve 14 letech musel Josef opustit rodinu a vydal se na jih do Straubingu, kde se učil zedníkem. To bylo jediné vzdělání, kterého mohl dosáhnout.

Později začal studovat a zároveň pracoval, jinak to tehdy zkrátka nešlo, protože, jak upřesňuje, "stipendium tenkrát nebylo." Otec mu tehdy nemohl pomoct, protože byl také pouze pomocný pracovník. V Čechách měl dostat hospodu po rodičích, proto se nevyučil.

Později si se ženou koupili dům a pozemek, na kterém pěstovali zeleninu. Tento kus země chová neustále v srdci. "Teď jsem měl zas kousek země, na Vierzehn Tage später geht es weiter. Die Familie wird in einem Menschenzug, von Soldaten mit Gewehren angetrieben, an das andere Ende des Dorfes zum Bahnhof gebracht und dort in Viehwaggons "verladen". Dort sitzen sie ungefähr anderthalb Meter unter der Decke des Waggons, unter ihnen das Gepäck.

Josef Schaller erinnert sich an den Moment der Ankunft in Deutschland: "Und dann waren wir dort. Da war eisige Kälte. Da sind wir stundenlang im Freien gestanden in so einem kleinen Bahnhof." Nach einer Zwischenstation im Auffanglager im Bayreuther Festspielhaus, werden die Vertriebenen auf Lastwagen verladen und auf verschiedene Dörfer und Familien verteilt.

Das Gasthaus in Domaslav wird bald nach der Vertreibung der Familie abgerissen, das Baumaterial zu anderen Zwecken abtransportiert.

Familie Schaller hat Glück, sie landet in der amerikanischen Besatzungszone und die Familie "oben im Frankenwald" kann sich mit ihnen "arrangieren". Mit den Hausbesitzern haben die Schallers noch sehr lange ein sehr enges Verhältnis.

Der Vater ist damals immer noch nicht aus dem Krieg zurück. "Wir wussten ja nicht, war er gefallen oder lebte er noch."

Eines Tages kommt er zurück, er ist aus der englischen Gefangenschaft geflohen, hat nichts außer seinen Arbeitskleidern. "Es gab ja nichts zu kaufen damals, kurz vor der Währungsreform. Die Einheimischen hatten ja selber nichts, also was sollten die angeben?". Die Familie wird in dieser ersten "bitteren Zeit" immer wieder zwangsweise in anderen Familien untergebracht, da die Söhne der Einheimischen mit der Zeit vom Krieg zurückkommen und Eigenbedarf angemeldet wird. Meist bekommen die Schallers gemeinsam ein Zimmer zugewiesen – zum Schlafen, Kochen, Leben. "Keiner hat ja freiwillig Räume zur Verfügung gestellt, weil die Leute selber schon in engsten Verhältnissen leben mussten," fügt der Zeitzeuge hinzu.

Josef Schallers Eltern glauben später noch lange, dass sie die Heimat nur vorübergehend verlassen hätten. Später, als klar war, dass sie nicht mehr zurück können – so meint Herr Schaller – "wären meine Eltern nie bereit gewesen nocheinmal hereinzufahren. Die hätten das nicht überlebt." Er erklärt, den Menschen dort in Domaslav und Umgebung sei ja damals nichts geschenkt worden, als sie ursprünglich hergekommen seien. Der Boden sei sehr karg gewesen dort. Den Wohlstand, den die Menschen irgendwann gehabt hätten, hätten sie dem Boden mühsam abgerungen. Darauf waren sie stolz. Dieses Land mit "Schimpf und Schande" verlassen zu müssen, war das Schwerste für sie. "Der Besitz selber war zweitrangig," erzählt Schaller.

kterém jsem mohl budovat. To mi znovu poskytlo sílu jako tehdy, když jsme bojovali za lepší živobytí," svěřuje se Schaller.

Letos přijel Josef se svojí ženou do Domaslavi, přestože se i v Mähringu koná podobná akce jako vzpomínka na starou vlast. Zdůrazňuje, že to považuje za velmi důležité a těší ho, že mladí Češi hledají cestu k Němcům a snaží se neztratit kontakt kvůli nezodpovědnosti politiků.

Ernst Wagner při rozhovoru s Carolinou Proske a Evou Netal Ernst Wagner wird interviewt von Caroline Proske und Eva Netal

Ernst Wagner

(zaznamenala Caroline Proske a Eva Netal)

Ernst Wagner se narodil roku 1930 v Milíkově, ve vesnici blízko Domaslavi. Byla to ryze německá ves se třemi statky. Jeden z nich vlastnili jeho rodiče. On a jeho tři sourozenci (Karl, Rosa a Reinhold) chodili do Domaslavi k různým náboženským událostem, jako byly křty, první přijímání, svatby a podobně. Navštěvovali také zdejší školu.

Mit 14 Jahren muss Josef die Familie im Frankenwald verlassen. Er geht nach Suüden, nach Straubing, um dort eine Maurerlehre zu beginnen. Dies ist die einzige Lehrstelle, die er ergattern kann.

Später beginnt er auf dem zweiten Bildungsweg ein Studium. Immer arbeitet er nebenher, weil fügt Schaller hinzu, "Bafög gab es ja damals noch nicht", erzählt er. Der Vater kann ihm nicht helfen, da er selbst Hilfsarbeiter ist. "Er hätte ja den Gasthof bekommen sollen und hatte daher keinen Beruf erlernt."

Später baut er mit seiner Frau ein Haus und kauft sich ein Stück Land, auf dem er Gemüse anbaut. Dieser Grund und Boden liegt ihm sehr am Herzen. "Nun habe ich endlich einen Grund gehabt, wo ich auch wieder was anbauen durfte. Das hab ich mir also wieder erkämpft, so wie sie sich das damals auch erkämpft haben, was gewachsen ist," sagt Schaller.

Heute ist Josef Schaller mit seiner Frau nach Domaslav gekommen, obwohl es in Mähring ebenfalls eine Veranstaltung zum Gedenken an die "alte Heimat" gibt. Er betont, dies sei ihm sehr wichtig gewesen und er freue sich sehr, dass junge Tschechen den Kontakt zu Deutschen suchen. Schließlich sei dem tschehischen und dem deutschen Volk durch verantwortungslose Politiker Unrecht widerfahren.

Ernst Wagner

(von Caroline Proske und Eva Netal)

Herr Ernst Wagner wurde 1930 in Milikau geboren, einem Nebenort von Domaslav, wo seine Eltern einen Bauernhof besaßen. Zusammen mit seinen drei Geschwistern (Karl, Rosa, Reinhold) musste er oft für religiöse Anlässe, wie Taufe, Kommunion, Hochzeit etc. nach Domaslav kommen. Auch die Schule hat er in Domaslav besucht. Milkau war ein rein deutsches Dorf mit drei Bauernhöfen.

Zum Zeitpunkt der Vertreibung war Ernst Wagner 16 Jahre alt. Seinen Schilderungen zufolge erlebte Herr Wagner die Vertreibung zwar als unangenehm, jedoch nicht als ein solches Schreckenserlebnis wie viele andere ehemalige Flüchtlinge. Er ist sich dessen in Dankbarkeit bewusst, betonte aber mehrmals, was für ein schwerer Schicksalsschlag die Vertreibung für seine Eltern war. Jene hatten den Hof gemeinsam aufgebaut und ihn noch vor Beginn des Krieges renoviert und mussten schließlich den Hof an einen Tschechen namens Feiger übergeben. Wieder empfand Herr Wagner die Situation als Einschränkung, aber nicht als Zumutung. Er beschreibt Herrn Feiger als

V době, kdy došlo k odsunu, bylo Ernstovi 16 let. Podle jeho líčení byl pro něj odsun velmi nepříjemný, avšak nebyl to pro něj tak hrůzný zážitek, jako pro jiné uprchlíky. To si pan Wagner s určitou vděčností uvědomuje, ale často zdůrazňuje, o kolik větší ranou osudu byl odsun pro jeho rodiče. Ti totiž vybudovali statek a těsně před válkou ho zrenovovali. Tohle všechno museli o pár let později zanechat Čechovi jménem Feiger. Tato situace byla pro Wagnerovi velmi omzeujícu, ale vše mohlo skončit hůř; pana Feigera popisují jako slušného člověka, který jejich rodině poskytl dostatek pokojů, jídla a pomáhal jim během jejich stěhování a odsunu.

Společné soužití Čechů a Němců v Sudetech vidí především pozitivně a lituje, že kvůli Hitlerovi došlo k rozhádání obou národností. Myslí si, že by k této roztržce nedošlo nebýt války.

V době, kdy přicházeli Češi do Sudet, se pan Wagner projevil jako muzikálně založený člověk a rád tancoval na českých zábavách, které se konaly v sousedních vesnicích. Rodina Wagnerových se v této době dozvěděla o probíhajících transportech a měli sotva dostatek času sbalit si nejnutnější věci (50 kg na osobu), tudíž 250 kg pro celou rodinu. V Plané nastoupila celá rodina do dobytčáků, dojeli do stanového tábora "zámek v Chodové Plané", odkud

Milkov s vesnickým rybníčkem Milikau mit Dorfteich

Rodina Wagnerova v usedlosti Schrounhof Familie Wagner im Schrounhof

einen "anständigen Kerl", der der Familie Wagner genug Raum und Essen ließ und ihnen beim Abtransport half.

Über das Zusammenleben von Sudetendeutschen und Tschechen berichtet Hr. Wagner vor allem Positives und bedauert noch heute zutiefst, dass durch Hitler ein Keil zwischen beide Völker getrieben wurde. Hätten diese zusammengehalten, wäre es, nach Herrn Wagners Meinung, nicht zu einem Krieg gekommen.

Selbst in der Zeit der tschechischen Besatzung vergnügte sich Herr Wagner, als musikalischer Mensch, gern auf tschechischen Tanzveranstaltungen in Nachbardörfern. Die Familie Wagner wusste in dieser Zeit bereits von ihrem künftigen Abtransport und hatte so genug Zeit, diesen zu planen und ihre nötigsten Sachen auf die ihr zugeteilten 250 Kilo (50 kg/Person) zu verteilen. Von Plana aus wurde die Familie Wagner in Viehwagons ins Zentrallager Kuttenplaner Schloss und von da aus ins Sammellager Furth im Wald gebracht. Während der Fahrt nutzte man Kisten, die man an den Rand des Wagons stellte, als Sitzgelegenheit.

Vom Sammellager Furth im Wald wurde die Familie nach Obereck im Schwabenland, genauer einer Müllersfamilie, zugeteilt, die ihnen eine eigene

Milkov o Vánocích roku 1942 Milikau zu Weihnachten 1942

pokračovali do sběrného tábora Furth im Wald. Během cesty ve vlaku používali krabice a kufry jako místa k sezení. Ze sběrného tábora Furth im Wald se rodina dostala do Oberecku ve Švábsku, kde byli přiděleni k rodině mlynáře – v této etapě už měli dostatek jídla a místa pro sebe.

Hlavně mladým lidem se povedlo rychle se integrovat a sžít s novým prostředím, což uklidnilo jejich rodiče. Rodině se to podařilo tak rychle díky její píli a katolickému náboženství, které vyznávali také lidé ve Švábsku.

V 60. letech se sourozenci pana Wagnera cítili připraveni na to, aby se podívali do Milíkova. Když uviděli dům ve stavu, v jakém se nacházel, byli zděšeni. Dům se celý rozpadl, což bylo hrozné pro celou rodinu. Hlavně však pro otce, který to nemohl přenést přes srdce. Pan Wagner se sem poprvé odvážil v roce 2003 a od té doby svou návštěvu několikrát zopakoval. Jeho samotného zážitek transportu nijak zvlášť nepoškodil, přesto odsun sudetských Němců považuje za něco, co se nikdy nemělo stát a už se stát nesmí.

Vlak neustále zastavoval, a takhle to šlo celý den a celou noc. My jsme vůbec nevěděli, kde budeme vystupovat.

Naším problémem nebyli Češi nebo Němci. Byli to extremisté. Druhá světová válka možná nemusela přijít, kdybychom drželi více pohromadě, ale co je nám to platné dnes.

Přepravní lístek Ernsta Wagnera Evakuantenzettel von Ernst Wagner

Etage und genug zu Essen zur Verfügung stellte. Vor allem den jungen Leuten gelang es schnell, sich dort einzuleben und zu integrieren, was wiederum ihre Eltern beruhigte. Herrn Wagner zufolge, ist dies besonders der Bescheidenheit seiner Familie, ihrer Arbeitstüchtigkeit und der katholischen Religion zu verdanken, welche sie mit den Einheimischen (Schwaben) verband.

So wurde Süddeutschland zur neuen Heimat, während Milikau fast vergessen war. Alle fünf Kinder konnten studieren und einen Beruf ergreifen, sowie eine Familie gründen.

Transportzettel für Evakuanten.	
Jméno a příjmení Name Namen	"agner
Stáří Age Alter	16 let 16 years 16 Jahre
Pohlaví Sex Geschlecht	muž man Mann
Národnost Nationality Nationalität	German Deutscher
Trvalé bydliště Permanent residence Ständige Adresse	ČSR. Č. Domaslav
Zaměstnání Occupation Beruf	dite child Kind

Herr Wagners Geschwister fuhren bereits in den 60er Jahren zurück nach Milikau um nach dem Zustand des Hauses zu sehen, welcher sie sehr erschreckte. Das Haus fiel nach und nach zusammen, was besonders für den Vater kaum zu ertragen war.

Herr Wagner kehrte 2003 zum ersten Mal zurück und wiederholte es in den letzten Jahren mehrmals. Ihm selbst haben die Erlebnisse der Vertreibung nach eigenen Angaben relativ wenig geschadet, jedoch verurteilt er sie als etwas, was nicht hätte passieren dürfen und nie mehr passieren darf.

Ein Tag und eine Nacht. Der hat immer wieder gehalten der Zug und wir ham nie gewusst, wo wir aussteigen.

Diese Extremisten, das war unser Problem. Nicht Deutschland oder Tschechien, die Extremisten. Der zweite Weltkrieg, glaube ich, wär nicht gekommen, wenn wir mehr zusammengehalten hätten, aber was nutzt uns das heute.

Anna Wöbkingová (zaznamenal Simon Haagen a Claire Gordziel)

Anna Wöbkingová se narodila v Kohoutově a strávila zde "velmi krásné" dětství. Hodně času trávila tehdy na polích, v lese a v horách, vzpomíná si na mnoho třešní, na které jako děti lezly. Často je sadař ze sadů vyháněl ale přesto přišly znovu. Život byl velmi družný, udržovaly se bohaté společenské vztahy, a to i s obyvateli z ostatních vesnic. Slavily se pravidelné svátky – jarmarky se stánky a dětskými kolotoči – podél

cesty k hradu Krasíkov. Slavilo se i poté, co hrad vyhořel a byl zčásti zničen.

Anna Wöbkingová žila společně se svou matkou, která zůstala v domácnosti, a s nevlastním otcem, který pracoval jako zedník. Její vlastní otec zemřel velmi mladý poté, co onemocněl jako voják v české armádě. Paní Wöbkingová si vzpomíná ještě na strýce, který byl muzikantem, a na dědečka, šlechtice původem z Rakouska, který si jako známý chovatel koní vybudoval svou vlastní živnost v Mariánských Lázních.

Běžný den trávila Anna ve škole. Třída měla velmi dobrého učitele z Konstantinových Lázní, který hrál na housle, uměl děti motivovat a sdělit jim podstatné.

Také kostel hrál ve všedním životě vesnice důležitou roli. Náboženské tradice a silná víra byly v tomto kraji běžné a rozšířené. Církev jako důležitá instituce podporovala v neposlední řadě i soudržnost vesnice a jejích obyvatel.

Na české obyvatele Domaslavi ani jiných vesnic si paní Wöbkingová nevzpomíná. O tom, co se děje ve světě, se obyvatelé vesnice dovídali z rádia.

Anna Wöbkingová při rozhovoru se Simonem Haagenem
Anna Wöbking wird interviewt von Simon Haagen

Anna Wöbking

(von Simon Haagen und Claire Gordziel)

Anna Wöbking wurde in Kahuduva geboren und verbrachte eine "sehr schöne" Kindheit dort. Sie sei viel auf den Feldern, im Wald und in den Bergen unterwegs gewesen; sie erinnert sich an die vielen Kirschbäume, auf die sie als Kinder kletterten, um zu naschen, um vertrieben zu werden und schließlich wieder zurückzukehren. Das Leben sei sehr familiär, also von vielerlei sozialen Kontakten auch zu Einwohnern anderer Dörfer geprägt gewesen. Es gab traditionelle Feste in 'Jahrmarkt-Atmosphäre', mit Ständen und Karrussels für die Kinder auf der Burg zu Schwanberg, die auch nach dem Brand und der Zerstörung der Burg weiter gefeiert wurden.

Anna Wöbking lebte gemeinsam mit ihrer Mutter, die Hausfrau war, und bald ihrem Stiefvater, der als Maurer arbeitete. Ihr eigener Vater war bereits sehr jung beim tschechischen Militär durch eine Krankheit gestorben. Sie erinnert sich außerdem noch an einen Onkel, der Musiker war, und an ihren Großvater, einen ehemaligen, ursprünglich aus Österreich stammenden Adeligen, der sich als bekannter Pferdezüchter auf eigenen Wunsch in Marienbad eine Existenz aufgebaut hatte.

Ein typischer Tag für Anna Wöbking bedeutete Schule. Es habe einen sehr guten Lehrer aus Konstantinsbad gegeben, der auch Geige spielte und es verstand, die Kinder zu motivieren und ihnen etwas zu vermitteln.

Auch die Kirche spielte eine große Rolle im alltäglichen Dorfleben. Religiöse Tradition und starker Glaube seien in der Region verbreitet und "normal" gewesen. Nicht zuletzt stiftete die Kirche als wichtige Institution auch Zusammenhalt unter den Bewohnern.

An tschechische Mitbürger zur damaligen Zeit im eigenen oder in umliegenden Dörfern kann sich die Zeitzeugin nicht erinnern. Von "Nachrichten aus der Welt" erfuhren die Dorfbewohner über das Radio. Da diese Informationen allerdings zensiert wurden, griff Anna Wöbkings Familie auf Neuigkeiten aus dem Radio der Nachbarn zurück, die verbotene "Feindsender" hörten. So wusste die Familie auch recht bald, was ihr nach dem Krieg bevorstand.

Der Krieg selbst prägte auch Anna Wöbkings Alltag: Wegen der ständigen Fliegeralarme konnte sie oft nicht oder nur unter Angst zur Schule gehen. "Sie schossen auf alles, was sich bewegte", erinnert sie sich. Sie selbst sei auch einmal Ziel gewesen, als sie über den Dorfplatz ging, konnte aber noch rechtzeitig hinter einem Hoftor verschwinden, in welches schließlich die Schüsse niedergingen. Manchmal habe sie sich draußen in den Felderfurchen verstec-

Tyto informace byly ale cenzurovány, a tak Wöbkingovi získávali novinky z rádia sousedů, kteří poslouchali "nepřátelské vysílání". Tak se rychle dozvěděli, co je po válce čeká.

Válka jako taková ovlivnila i všední den Anny Wöbkingové: kvůli neustálým leteckým poplachům se často nedostala do školy, anebo jen s velkým strachem. "Zastřelili všechno, co se jen pohnulo," vzpomíná. Sama se jednou stala cílem střelby, když šla přes náves, ale naštěstí se stačila včas schovat za dveřmi jednoho statku. Pak pomalu střelba ustala. Někdy se musela schovat do brázd na poli a být docela zticha. Na to nemá dobré vzpomínky. Vesnice se totiž nacházela v leteckém koridoru amerických letadel, bombardujících plzeňské Škodovy závody, které se během války proměnily v německou zbrojovku.

Kvůli válečným událostem nemohla tehdy Anna dokončit školu, protože bylo čím dál nebezpečnější denně docházet do vedlejší vesnice. Vzpomíná si velmi dobře na hrůzu z náletu na Drážďany, který mohla sledovat i přes obrovskou vzdálenost. Její matka tu noc probudila všechny děti. Obloha byla jasná a plná hvězd, jen nad Drážďany bylo nebe úplně rudé. Byly slyšet dokonce i zvuky nízkoletících bombardérů.

Anna Wöbkingová na vlastní oči viděla pochody zajatců z velkých koncentračních táborů na východě, například z Osvětimi, kteří byli přesouváni do Dachau. "Procházeli ulicí pod okny. [...] A hned se po vesnicích rozletěla zpráva: ,Rychle, rychle, uvařte brambory, upečte chleba a házejte ho v pytlích a taškách do příkopů podél cesty. Pro děti.' Dospělí byli při pokusu cokoli sebrat ihned zastřeleni," vypráví. "To byla naše podpora. Více jsme pomoci nemohli, protože ve vesnici zůstali za války jen staří lidé, ženy a děti a velkou roli hrál i strach, že by i oni sami pak byli odvedeni do koncentračních táborů," vysvětluje pamětnice.

"A náhle začal odsun. Do Kohoutova přicházeli takzvaní, čeští dosídlenci'," popisuje paní Wöbkingová. Jednalo se o původně české evangelíky, žijící v Polsku, kteří nyní přišli do její. "Následovali výzvu v novinách," vypráví paní Wöbkingová. Doslova zněla: "Kdo má české jméno, může se přihlásit a odejít do Čech a dostat usedlost. Nemusí si brát nic s sebou. Postele jsou ustlané."

Před válkou neměli Němci s Čechy žádné problémy, jak ujišťuje Anna Wöbkingová. Rodina se postupně zabydlovala v Kohoutově a měla dobré vztahy s českými obyvateli, což ale nebylo ve všech vesnicích stejné. Mnoho rodin "bylo naskládáno v jednom kamrlíku." Pamětnice vzpomíná, že při návštěvě jednoho známého na ně Češi vyběhli s vidlemi. Němci tam seděli jen v jedné komoře na mléko a měli se špatně.

ken und ganz leise sein müssen. Das sei nicht schön gewesen. Das Dorf befand sich im Bereich der Einflugschneise für die fremden Kriegsflugzeuge auf die Skodawerke in Pilsen, die sich in eine deutsche Munitionsfabrik und so in ein beliebtes Angriffsziel der Amerikaner verwandelt hatten.

Aufgrund der Kriegssituation konnte Anna Wöbking auch die Schule nicht beenden, da es zu gefährlich geworden war, täglich in den Nachbarort zu gehen. Sehr genau erinnert sie sich noch an das Inferno der Bombardierung Dresdens, welche sie trotz der räumlichen Distanz vom Dorf aus beobachten konnte. Ihre Mutter hatte die Kinder eines Nachts geweckt. Es sei sternenklar und hell gewesen, der Himmel über Dresden knallrot. Selbst die Geräusche der sichtbar niedergehenden Bombenflugzeugen habe man hören können. Anna Wöbking hat Trecks von Gefangenen der großen Lager im Osten, zum Beispiel aus Auschwitz, die wohl nach Dachau getrieben wurden, durchs Dorf gehen sehen. "Sie kamen vorbei auf der Straße. [...] Und da war sofort die Benachrichtigung von Ort zu Ort: ,Schnell, schnell Kartoffeln kochen, Brot backen und in Tasche oder Sack in den Straßengraben werfen. Für die Kinder.' Erwachsene wären beim Versuch, etwas zu nehmen, sofort erschossen worden," erzählt sie. "Das war unsere Unterstützung. Mehr helfen hätten sie nicht können, da sich durch den Krieg nur noch alte Leute, Frauen und Kinder im Dorf befanden und auch die Angst, vielleicht selbst in ein Lager zu müssen, groß war," sagt die Zeitzeugin.

Schließlich stand die Vertreibung bevor. Das Dorf Kahuduva wurde, wie Anna Wöbking sagt, von "so genannten Tschechen" besiedelt. Es handelte sich um ursprünglich aus Polen stammende, "Taboriten", die nach einem Streit mit einer anderen Bevölkerungsgruppe ihres Landes verwiesen worden, schließlich bei Breslau heimisch geworden waren und nun in Anna Wöbkings Heimat kamen. Einer Zeitungsannonce seien sie gefolgt, erzählt sie. Wörtlich habe es geheissen: "Wer einen tschechischen Namen hat, der kann sich melden und in die Tschechei [kommen] und [dort] ein Anwesen haben. Er braucht nichts mitzunehmen. Die Betten sind gemacht."

Anna Wöbking versichert, es habe in der Zeit des vorübergehenden Zusammenlebens keinerlei Probleme gegeben. "Man arrangierte sich in Kahuduva.". Ihre Familie habe ein sehr gutes Verhältnis zu den Tschechen gehabt. Dies sei nicht in allen Dörfren so gewesen. Manche Familien "wurden in ein Kammerl verfrachtet". Beim Besuch einer Bekannten, erinnert sich die Zeitzeugin, "sind die Tschechen mit der Mistgabel auf uns los". Die Deutschen dort hätten in nur einer "Milchkammer" gesessen und es schlecht gehabt.

Bei der Aussiedlung, also der Abreise selbst, habe Anna Wöbking dann allerdings einen Schock erleben müssen: Nur drei Tage hatte die Familie Zeit ihr

Během vystěhování musela Anna zažít velký šok, protože měli pouze tři dny na to, aby si sbalili své "krámy", a to ještě pouze do určité hmotnosti. "Matka se pokoušela zabalit ještě nějaké cennosti, ale během kontroly nám bylo všechno pěkné odebráno. Dětem trhali hračky z rukou a zavírali je do skříní. Moje sestra při tom plakala. Policista byl vzteklý. Moje matka se párkrát málem zhroutila – tolik se při tom rozčílila," líčí tento těžký okamžik paní Wöbkingová. "Potom jsme strávili 8 dní v táboře v Plané. Češi z naší vesnice nás doprovázeli a pomáhali nám se zavazadly, přistavili vůz. Hrozně při tom plakali," dodává. S těmi, kteří dnes ještě žijí, Anna Wöbkingová dodnes udržuje kontakty.

"Potom jsme pokračovali v dobytčích vagonech do Dolního Bavorska. Zaplať Pánbůh, že jsme nejeli na druhou stranu do pozdějšího NDR," říká s povděkem pamětnice.

Po příjezdu rozdělili rodiny do různých vesnic. Annu s rodinou přidělili do malé vesnice 30 km od Regensburgu. Přístřeší nalezli u jednoho sedláka. Neměli téměř žádný vlastní majetek. "Moje matka se třemi dětmi byla úplně bez peněz, neměli jsme nic k jídlu a hodně jsme hladověli. Rodina zažila odmítavé přijetí. Především selka na ně velmi hleděla svrchu. Annina matka jezdila posléze pravidelně na pole, kde pracovala celý den, aby získala alespoň litr mléka a pár brambor, které by mohla donést svým dětem. Byla to velmi těžká doba.

Měšťanskou školu v Regensburgu nemohla navštěvovat, protože její rodina neměla 70 marek na vzdělání, další peníze na školní potřeby, ubytování a jídlo. To si nemohla matka, která měla pro celou rodinu 120 marek, dovolit.

V šestnácti letech začala Anna sama pracovat. Vedla domácnost jednoho obchodníka, starala se o jeho těžce nemocnou manželku, vařila, uklízela, prala košile a čistila boty. Bylo to hodně náročné, ale také se hodně naučila.

Asi v roce 1952 odešla Anna do Mnichova, kde pracovala nejdříve na letišti a potom v gastronomii. Vdala se, přestala pracovat, čehož nikdy nelitovala, a narodily se jí děti.

Její bývalá vlast jí dodnes chybí a nejvíce ze všeho postrádá vzájemnou pospolitost. Toto všechno mělo velký význam jak pro ni, tak pro její rodinu. To, že se mohli setkávat na návsi, bavit se spolu a zpívat. Něco takového v Bavorsku nebylo možné. Přišla o mnoho kontaktů se svými příbuznými. Všechny se ztratily v nenávratnu.

Do Kohoutova se Anna podívala znovu poprvé v roce 1972. Šikana, kterou si prožila na hranici, byla hrozná. Přesto když se dostala zpět do vesnice, cítila se dobře. Lidé ji přijali spolu s jejím manželem a dětmi velmi přátelsky. Potkala

"ganzes Gerümpel" einzupacken, nur bis zu einem bestimmten Gewicht. Die Mutter versuchte, noch einiges Wertvolleres unterzubringen. Bei der Gepäckdurchsuchung wurden dann "alle schönen Sachen weggenommen". "[Uns] Kindern wurden die Spielsachen aus der Hand gerissen und [...] im Schrank eingesperrt. Meine Schwester hat so geweint. [...] Der Polizist war [...] in Rage. Meine Mutter, die wär ein paar Mal fast umgefallen – so sehr hat sie sich aufgeregt." Die Familie kam schließlich ins Lager nach Plan und blieb dort acht Tage. "Die Tschechen [aus unserem Dorf] haben uns da hingefahren – mit Gepäck, haben uns den Wagen gestellt. Und die haben sehr geweint." Zu ihnen, sofern sie noch leben, hat Anna Wöbking bis heute Kontakt.

Weiter ging es "verfrachtet in Viehwaggons" nach Niederbayern – "Gott sei Dank nicht in die andere Ecke, hinter die andere Grenze" – in die spätere DDR.

Angekommen wurden die Familien auf die Dörfer verteilt. Anna Wöbking und ihre Familie verschlug es in einen kleinen Ort, 30 Kilometer von Regensburg entfernt. Sie bekamen ein Zimmer bei einem Bauern. Eigenes Hab und Gut besaßen sie kaum noch. "Meine Mutter mit drei Kindern, kein Geld. Und nichts zu essen. [...] Wir haben sehr gehungert." Mit Ablehnung wurde die Familie begrüßt. Vor allem die Bauersfrau habe sie "keines Blickes gewürdigt". Annas Mutter fuhr schließlich regelmäßig aufs Feld und arbeitete den ganzen Tag mit, um wenigstens abends einen halben Liter Milch oder ein paar Kartoffeln für die Kinder heimbringen zu können. Es sei eine sehr schwere Zeit gewesen.

Mit 16 Jahren begann Anna Wöbking auch selbst zu arbeiten. Sie führte den Haushalt eines Geschäftsmannes anstelle seiner kranken Frau, kochte, reinigte, wusch die Hemden, putzte Schuhe. Es sei anspruchsvoll gewesen, doch sie habe viel gelernt und sich selbst nicht bedauert.

Die Oberschule in Regensburg konnte sie nicht besuchen, da die Familie die 70 Mark für die Ausbildung und weiteres Geld für Unterkunft und Schulutensilien bei einem Einkommen der Mutter von 120 Mark für die ganze Familie nicht aufbringen konnte.

1952 ging Anna Wöbking nach München, wo sie Arbeit zuerst am Flughafen und schließlich in der Gastronomie fand. Sie heiratete, hörte auf zu arbeiten, was sie nie bereute, und bekam Kinder.

Mit ihrer alten Heimat fühlt sie sich auch heute noch sehr verbunden. Am meisten vermisst sie "dieses Miteinander – Füreinander." Es habe im Leben eine größere Rolle gespielt, in der Familie wie im Dorf. Dass man sich abends auf dem Dorfplatz treffe, um miteinander zu sprechen und zu singen – so etwas gebe es in Bayern nicht. Zu ihrer Verwandtschaft habe sie viel Kontakt verloren. Sie wurden "in alle Winde zerstreut".

spoustu českých přátel a také některé německé, kteří z různých důvodů nebyli odsunuti. Jejich shledání bylo pěkné a přátelství "s jejími Čechy" se ještě upevnilo.

Kromě toho se Anně Wöbkingová naskytla možnost setkat se znovu ve staré vlasti s příbuznými, kteří byli umístěni do NDR. Schováni za zamčenými dveřmi "u jedné selky jsme slavili naše shledání. Téměř každý rok," líčí paní Anna.

Na otázku, kde je dnes její domov, Anna Wöbkingová odpovídá: "Můj domov je tady," říká a sedí v bývalé farní budově u kostela v Domaslavi. Je těžké to popsat, ale tento pocit domova se jí prý časem vrátil. Vzpomínky na její domov jsou sice zamlžené, chybí jí tu "ty hezké domy". "Mrzí mě, že jsou teď tak zpustlé," posteskne si, ale ani tak to nic nemění na tom, že zde má stále svůj domov.

Anna Wöbkingová má velkou radost z toho, že se česko-německé vztahy díkybohu zlepšily. "To už se nedá změnit," říká. Vždyť na obou stranách jsou bohužel "staré dubové palice".

K takovým ona sama jistě nepatří. Vyprávění o jednotlivých etapách svojí životní historie často končí poznámkou: "To jsem zvládla." – "A také to jsem zvládla." A tak Anna Wöbking zvládla také svůj pohnutý a často těžký život a očividně si tak vede dodnes.

Udržuje vztahy se svými známými a snaží se sem přivézt i svoje děti. Bohužel na obou stranách se najdou lidé, kterým se to nelíbí. Sama několikrát slyšela, jak říkají, že tato životní etapa pro ně skončila. Přes všechny své obtíže vedla Anna naplněný život a snaží se, aby tomu tak bylo dodnes.

Hladovění v Bavorsku těsně po vysídlení:

Moje matka jednou říkala: "Panebože, brambory, kdybych jenom... nemam žádnej tuk, ale kdybych měla aspoň ňákou cibuli nebo něco, co by je dochutilo'... A já jí odpověděla: "Mami, já vím, kde bych mohla cibuli najít.' Byla černá noc a já šla dolů do jedné zahrady, ve které byly krásné cibule. Byla doopravdy tma, tehdy totiž nebyly žádné lampy ani osvětlení. Protáhla jsem ruku plotem a chtěla jsem cibule utrhnout. Nahmátla jsem ale něčí ruku. Začala jsem hrozně křičet. A v tom se objevila jedna dívka také z vystěhovalecké rodiny, která šla taky pro cibule.

Nach Kahuduva kam Anna Wöbking zum ersten Mal wieder im Jahre 1972. Die Schikanen an der Grenze seien furchtbar gewesen. Doch zurück im Dorf habe sie sich sehr wohl gefühlt. Sie sei mit ihrem Mann und ihren Kindern sehr freundlich aufgenommen worden. Sie traf viele tschechische Freunde und selbst einige Deutsche wieder, die aus verschiedenen Gründen nicht mehr ausgesiedelt worden waren, was "sehr schön" war. Die Freundschaften zu "ihren Tschechen" haben sich "gefestigt".

Außerdem bestand für Anna Wöbking die Möglichkeit Verwandte, die es in die DDR verschlagen hatte, nun in der alten Heimat wiederzutreffen. Hinter verschlossenen Türen und Toren versteckt "haben wir bei einer Bäuerin im Hof Wiedersehen gefeiert. Fast jedes Jahr.".

Auf die Frage, wo nun ihre Heimat sei, antwortet Anna Wöbking heute: "Heimat ist für mich hier." Dies sagt sie und sitzt im ehemaligen Pfarrhaus neben der Kirche in Domaslav. Sie wisse nicht genau, "das ist wohl irgendwie gewachsen" – in ihr. Ihre Erinnerungen an ihre Heimat sind verschwommen. Sie vermische die schönen Gebäude. "Es tut mir leid, ", meint sie, "dass das [die alten Häuser] alles so zerfleddert ist, (…) es tut mir aber nichts an dem Begriff Heimat. Nimmt mir nichts davon. Das ist meine Heimat.".

Die deutsch-tschechischen Beziehungen betreffend freut sich Anna Wöbking sehr, "dass sich das bessert, Gott sei Dank". Sie bemüht sich um Kontakte und versucht auch ihre Kinder hierzu zu bewegen. "Es ist nicht mehr zu ändern.", sagt sie. Doch gebe es leider überall "alte Holzköpfe".

Sie selbst gehört sicherlich nicht dazu. Ihre Erzählung einzelner Etappen ihrer Lebensgeschichte schloss sie oft mit der Bemerkung: "Das habe ich gemeistert." – "Und auch das habe ich gemeistert." Und so hat Anna Wöbking ein bewegtes, oft schwieriges Leben gemeistert. Und das tut sie sichtlich auch heute noch.

In Bayern, aus der frühen Zeit des Hungerns nach der Umsiedlung:

Meine Mutter [sagte einmal]: "Och Gott, Kartoffeln, ja, wenn ich nur... Fett hab ich keins, aber wenn ich wenigstens ein paar Zwiebeln oder sowas hätte, damit die nach was schmecken..." (...) Und ich sagte: "Mama, ich weiss, wo Zwiebeln sind!". Es war schon stockdunkle Nacht, ich geh runter und da war ein Garten. Und da waren schöne Zwiebeln drin. Es war wirklich stockdunkle (...), Hoflicht gab's ja damals nicht, oder Strassenlaternen. Ich bin dann rausgeschlichen und hab die Hand durch den Zaun und wollte nach den Zwiebeln greifen... Und ich greife auf eine Hand! Und da ging natürlich ein Schrei los… Und dann war das ein Mädchen, auch aus einer anderen Flüchtlingsfamilie – die wollte ebenfalls Zwiebeln klauen.

o.s. DOMASLAV / o.s. DOMASLAV Aktion Sühnezeichen Friedensdienste

Občanské sdružení Domaslav

Občanské sdružení Domaslav bylo založeno v roce 1998. Jeho hlavní snahou je oživit již téměř zapomenuté místo s dlouhou historií a jedinečnou atmosférou a ochránit je před zánikem.

Zázemí naší činnosti tvoří farní areál a kostel sv. Jakuba Většího v obci Domaslav. Sdružení zde pořádá řadu kulturních akcí, řemeslné, literární či umělecké víkendy. Tyto aktivity se snažíme nabídnout místním obyvatelům a přispět tak k obohacení kulturního a duchovního života v obci.

Prostory farního areálu také propůjčujeme spřáteleným sdružením a skupinám, které jsou nám svojí činností blízké (umělecké školy, skautské oddíly, jiná občanská sdružení). Sdružení za tímto účelem udržuje a zlepšuje stav fary a kostela a vytváří zde prostor pro aktivity a setkávání lidí napříč generacemi, sociálními vrstvami, národnostmi i náboženským vyznáním.

Sdružení se svou činností zasazuje také o **rozvoj česko-německých vztahů**. Každoročně organizujeme česko-německé setkání "Treffen" s cílem zachovat paměť místa a obnovit vztahy mezi Čechy a Němci v pohraničí.

- ↑ Na poli za farou Auf dem Feld hinter dem Pfarrhaus
- → Jakub Chvojka a Kamila Jůzlová při kosení Jakub Chvojka und Kamila Jůzlová beim Mähen

Der Verein Domaslav wurde im Jahre 1998 gegründet. Seine Bemühungen richten sich hauptsächlich auf die Erhaltung und die Wiederbelebung eines fast vergessenen Ortes mit langer Geschichte, dessen einzigartige Atmosphäre es zu schützen und vor dem Vergessen zu bewahren gilt.

Das Zentrum unserer Tätigkeiten bilden das ehemalige Pfarrhaus und die Kirche St. Jakob des Größeren in der Gemeinde Domaslav. Der Verein organisiert hier eine Reihe von kulturellen Veranstaltungen und Aktionen, handwerkliche, literarische und künstlerische Wochenenden. Wir bemühen uns, diese Veranstaltungen für die Bewohner des Ortes zu öffnen, um so zur Bereicherung des kulturellen und geistigen Lebens in der Gemeinde beizutragen.

Die Räumlichkeiten des Pfarrhauses werden auch an befreundete Vereine und an Gruppen verliehen, die in ihren Tätigkeiten unserem Verein nahe stehen (Kunstschulen, Pfadfindergruppen und andere Vereine). Der Verein hält zu diesem Zwecke die Kirche und das Pfarrhaus in Stand und schafft so Raum für Aktivitäten und Begegnungen von Menschen aus allen Generationen, sozialen Schichten, Nationen und Religionen.

Der Verein trägt mit seinen Tätigkeiten auch zur Verbesserung der deutsch-tschechischen Beziehungen bei. Jedes Jahr organisieren wir eine tschechisch-deutsche Begegnung mit dem Ziel, die Erinnerung an diesen Ort zu erhalten und die Beziehung zwischen Deutschen und Tschechen im Grenzgebiet zu erneuern.

ASF

Sdružení **Aktion Sühnezeichen Friedensdienste** je ekumenickou dobrovolnickou organizací, která byla založena v roce 1958 s cílem podat ruku ke smíření a dát znamení míru. Zpočátku o to účastníci usilovali různými stavebními projekty, mimo jiné v Norsku, Francii, Nizozemí, Velké Británii a bývalé Jugoslávii, později k tomu přidali sociální mírovou službu. Práce s lidmi v sociálních zařízeních, s lidmi přeživšími holokaust a s menšinami a okrajovými skupinami se stále více dostávala do středu zájmu.

Svou prací chce ASF podnítit lidi, aby vnímali následky dějin a chce působit proti aktuálním formám rasismu, vyčleňování a diskriminace. Od založení organizace daly tisíce lidí svým nasazením v ASF mnoho menších i větších znamení:

- pro mír, porozumění a lidská práva
- proti vyčleňování, nenávisti a lhostejnosti
- proti zapomnění pro lidskou budoucnost

V dnešní době se každým rokem angažuje cca 180 dobrovolníků v dlouhodobých dobrovolných službách ve 13 zemích, dobrovolníci všech generací se aktivně účastní programu střednědobých služeb a každoročně se konají v cca 20 mezinárodních letních táborech krátkodobé služby dobrovolníků, přičemž ve vybraných projektech spolu žijí a pracují mladí lidé z mnoha zemí.

ASF organizuje projekty, na kterých se podílejí lidé z mnoha zemí ASF organisiert Projekte, an denen Menschen aus verschiedenen Ländern teilnehmen

ASF

Aktion Sühnezeichen Friedensdienste ist eine ökumenische Freiwilligenorganisation, die 1958 mit dem Ziel gegründet wurde, die Hand zur Versöhnung zu reichen und ein Friedenszeichen zu setzen. Anfangs wurde diesdurch Bauprojekte u.a. in Norwegen, Frankreich, den Niederlanden, Großbritannien und Jugoslawien versucht, später kam der soziale Friedensdienst hinzu. Die Arbeit mit Menschen in sozialen Einrichtungen, mit Überlebenden des Holocaust und mit Minderheiten und Randgruppen rückte immer mehr in den Mittelpunkt.Durch seine Arbeit will ASF für das Fortwirken der Geschichte sensibilisierenund den aktuellen Formen von Rassismus, Ausgrenzung und Diskriminierungentgegenwirken. Seit der Gründung haben viele tausend Menschen durch ihrEngagement mit ASF viele kleinere und größere Zeichen gesetzt:

- · für Frieden, Verständigung und Menschenrechte
- gegen Ausgrenzung, Hass und Gleichgültigkeit
- gegen das Vergessen für eine menschliche Zukunft

Heute engagieren sich jedes Jahr ca. 180 Freiwillige in langf-Freiwilligendiensten ristigen in 13 Ländern, generationsübergreifend sind Freiwillige im Programm der mittelfristigen Dienste aktiv und jedes Jahr finden in ca. 20 internationalen Sommerlagern kurzfristige Freiwilligendienste statt, wobei inausgewählten Projekten junge Menschen aus vielen Ländern gemeinsam leben und arbeiten.

VERANSTALTUNGEN AUF DER PFEREI

DĚNÍ NA FAŘE /

Dění na faře

Krajinná dílna FaraON

Za tajemným názvem FaraON se skrývá víkend land-artové tvorby. Účastnící vytvářejí umělecké objekty a hříčky v přírodě, které jsou v krajině ponechány svému osudu a postupnému zániku. Jde totiž především o zajímavé propojení přírody – krajiny – umění – lidí. Důležitější než výsledek je samotný prožitek tvoření a atmosféra ve společenství účastníků.

Každý víkend je pod patronací významného českého sochaře či architekta, který zároveň programově vede celý páteční večer. Ročníky 2006 až 2009 proběhly pod patrony sochaři Čestmírem Suškou, Václavem Fialou, Janem Stolínem a architektem Davidem Vávrou.

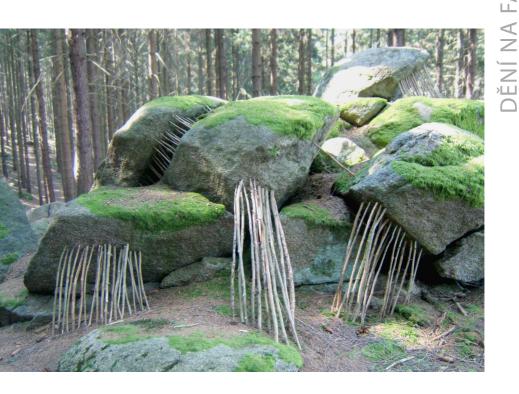
- Pohybující se řada kůlů, s kamennou zídkou nasměřovanou na hrad Krasíkov Eine sich in Richtung Burg Krasíkov fortbewegende Front von Pfählen mit einer Steinmauer
- → Nenásilné doplňování silných přírodních míst jim dává další poetické významy Gewaltloses Ergänzen gewaltiger Orte in der Natur erfüllt sie mit weiteren poetischen Bedeutungen

Veranstaltungen im Pfarrhaus

Landschafts-Werkstatt FaraON

Der geheimnisvolle Name FaraON bezeichnet ein Wochenende des Land-Art-Schafens. Die Teilnehmer gestalten Kunstobjekte und Spielereien in freier Natur, die in der Landschaft ihrem Schicksal und allmählichem Untergang überlassen werden. Es handelt sich nämlich um eine interessante Verbindung von Natur – Landschaft – Kunst – Menschen. Wichtiger als das Ergebnis ist das Erleben des Schaffens und die Stimmung in der Gemeinschaft der Teilnehmer.

Jedes dieser Wochenende findet unter Schirmherrschaft eines bedeutenden tschechischen Bildhauers oder Architekten statt, der zugleich das Programm des Freitagabends führt. Die Jahrgänge 2006 bis 2009 hatten die Bildhauer Čestmír Suška, Václav Fiala, Jan Stolín und den Architekten David Vávra zu Schirmherren.

Literární Domaslav

Literární Domaslav je víkendová akce s nejdelší tradicí. Pořádá se už od devadesátých let, původně dvakrát ročně, nyní vždy na jaře. V této době lze v okolí Domaslavi kdesi na poli vidět kroužek lidí, kteří si navzájem předčítají ze svých oblíbených knih. Setká se tu obvykle dvacet až třicet účastníků, kteří spolu chtějí sdílet vztah nejen k literatuře, ale také k tomuto místu a okolní přírodě.

Kromě toho se tu mohou zapojit do mnoha dalších činností, jako jsou divadelní či hudební dílny a roztodivné další zajímavosti. Literární Domaslav na podzim roku 2006 nabídla účastníkům bubenickou dílnu, následující jarní v roce 2007 se vážně i vesele věnovala tématu trampingu a např. v roce 2008 zapojila všechny účastníky do velké několikahodinové detektivní a zároveň divadelní hry.

Literarisches Domaslav

Das Literarische Domaslav ist eine Wochenendveranstaltung mit der längsten Tradition. Sie findet seit den 90er Jahren statt – ursprünglich zweimal jährlich, in den letzten Jahren immer im Frühjahr. Zu dieser Zeit kann man auf den Feldern und Wiesen um Domaslav ein Häufchen Menschen sehen, die einander aus ihren Lieblingsbüchern vorlesen. Es kommen hier meistens zwanzig bis dreißig Menschen zusammen, die nicht nur ihre Beziehung zur Literatur, sondert auch zu diesem Ort und der hiesigen Natur teilen wollen. Außerdem können sie bei vielen anderen Tätigkeiten mitmachen, wie z. B. Theater- und Musi-

kworkshops und weiteren interessanten Sachen. Das Literarische Domaslav 2006 hat den Teilnehmern eine Trommler-Werkstatt geboten, das weitere im Frühjahr 2007 hat Tramping sowohl ernst als auch heiter aufgefasst, und 2008 wurden alle Teilnehmer in einen großen mehrstündigen Krimi und gleichzeitig Theaterstück eingeschaltet.

↑→ Literární Domaslav 1994–2009 Literarisches Domaslav 1994–2009

Řemeslná Domaslav

Řemeslná Domaslav si dává za cíl oživit a zpřístupnit stará řemesla a dovednosti. Věnovali jsme se například pečení chleba, filcování a jinému zpracování vlny, výrobě svíček, opravě staré prkenné podlahy i různým rukodělným dílnám. Povedlo se domluvit spolupráci se současně probíhající místní akcí Chlebovomáslové slavnosti a příští chleba na slavnosti se bude péct právě v domaslavské peci.

Handwerkliches Domaslav

Das Handwerkliche Domaslav setzt sich das Ziel alte Handwerke und Fertigkeiten aufzufrischen. Wir haben z. B. Brot gebacken, gefilzt und Wolle auch sonst verarbeitet, Kerzen erzeugt, einen alten Bretterfußboden repariert und andere Handwerke ausgeübt. Es gelang uns auch das Mitwirken auf der hiesigen Veranstaltung "Butterbrotfest" zu verabreden und das Brot zum nächsten Fest wird im Backofen in Domaslav gebacken.

↑ Zpracování vlny — filcování Bearbeitung von Wolle — Filzen

Trojakce Uspávací / Spací / Probouzecí Domaslav

Programově nejklidnější trojlístek akcí nabízí účastníkům jak možnost pomoct přímo místu, kde všechny domaslavské akce probíhají, tak si užít společenství lidí. Při Uspávací a Probouzecí Domaslavi je možné si užít fyzickou námahu, odměněnou dobrým jídlem a pitím, přitom celý víkend prožít v poklidném rytmu. Naopak Spací Domaslav nabízí možnost naprostého odpočinku a zastavení v našich mnohdy hodně rozběhnutých životech.

Právě tyto akce nabízejí nejlepší možnost zažít genia loci místa domaslavké fary a kostela. Což je důvod, proč se do Domaslavi lidé neustále vracejí.

Dreifachveranstaltung Einschlaf/Schlaf/Aufweck-Domaslav

Das programmäßig ruhigste Veranstaltungs-Kleeblatt bietet den Teilnehmern sowohl die Möglichkeit direkt dem Ort zu helfen, an dem alle Veranstaltungen stattfinden, als auch die Möglichkeit die Gemeinschaft Gleichgesinnter zu genießen. Bei dem Einschlaf- und Aufweck-Domaslav kann man auch körperliche Anstrengung erleben, belohnt mit gutem Essen und Trinken, und dabei das ganze Wochenende im ruhigen Rhytmus verbringen. Demgegenüber bringt das Schlaf-Domaslav die Möglichkeit einer vollkommenen Entspannung und Innehaltens in unseren so oft turbulentem Leben.

Eben diese Veranstaltungen bieten die beste Möglichkeit den Genius Loci des Pfarrhauses und der Kirche in Domaslav zu erleben. Und das ist auch der Grund, warum so viele Menschen immer wieder nach Domaslav zurückkehren.

- ↑ ... jednou se pořádně vyspat!
 - ...mal richtig ausschlafen!

1) Jaromír Veselák, Štěpán Strýček a Pavel Sláma při kopání jímky / Jaromír Veselák, Štěpán Strýček und Pavel Sláma beim Graben eines Erdlochs – 2) Jaromír Veselák a Pavel Sláma při rozebírání podlahy / Jaromír Veselák und Pavel Sláma beim Herausbrechen des Fußbodens – 3–4) Práce při odvodňování fary / Wasserkanalarbeiten am Pfarrhaus – 5) Jaromír Veselák při zajišťování komína / Jaromír Veselák sichert den Schornstein – 6) Oprava střechy fary v r. 1998 / Reparatur des Dachs im Jahre 1998 – 7) Štěpán Strýček a Jana Svobodová při rozebírání podlahy / Štěpán Strýček und Jana Svobodová beim Herausbrechen des Fußbodens

Setkání s německými rodáky Treffen / Setkání

Po druhé světové válce byla tkanina mezilidských vztahů v příhraniční oblasti necitlivě zpřetrhána. Proto jsme se rozhodli v Domaslavi uspořádat "se-tkání". V roce 2007 se podařilo navázat kontakt s německy mluvícími rodáky a díky tomu vznikla akce TREFFEN/SETKÁNÍ, v jejímž rámci se konala dvojjazyčná mše v kostele sv. Jakuba Většího, o jehož záchranu se domaslavské sdružení pokouší. Setkání předcházela třídenní práce v okolí fary a kostela, a také pásmo přednášek o zdejší krajině a česko-německých vztazích. V sobotu začalo setkání mší, při které se jindy spící a tichý kostel naplnil dechem asi devadesáti lidí. Účastí byli všichni velmi mile překvapeni, protože na mši dorazili nejen Němci, ale i řada místních obyvatel, pro které se mše stala také příležitostí k vzájemnému setkání. Také společná procházka po Domaslavi přinesla mnoho zajímavého. Z místních by dnes asi málokdo věděl, kde dřív stála školka, pekařství nebo kam se chodilo na pivo. Snad největším přínosem byla možnost seznámení nynějších obyvatel Domaslavi s německými rodáky, což mohlo probudit zájem o historii obce, a tím symbolicky propojit současnost s minulostí.

Setkání – Treffen 2008 Setkání – Treffen 2008

Nach dem zweiten Weltkrieg wurde das Gewebe der Beziehungen zwischen den Menschen im Grenzgebiet gefühllos auseinander-gerissen. Deshalb entschlossen wir uns in Domaslav ein **Zusammen**-Treffen zu veranstalten. Im Jahre 2007 gelang es uns Kontakt mit den ehemaligen deutschsprachigen Einwohnern von Domaslav anzuknüpfen und dank dem entstand das Unternehmen TREFFEN / SETKÁNÍ, in dessen Rahmen in der Kirche Hl. Jakob der Ältere, um deren Instandsetzung sich die Bürgerinitiative Domaslav bemüht, eine zweisprachige Messe gehalten wurde. Dem Treffen ist eine dreitägige Arbeit in der Umgebung des Pfarrhauses und der Kirche vorangegangen, und auch eine Reihe von Vorlesungen über die Landschaft und die tschechischdeutschen Beziehungen. Am Samstag wurde mit einer Messe begonnen, bei der sich die sonst stille Kirche mit dem Atem von etwa 50 Menschen füllte. Diese Teilnahme war für alle eine angenehme Überraschung, denn zur Messe kamen nicht nur die Deutschen, sondern auch mehrere hiesige Einwohner, für die die Messe auch zu einer Gelegenheit zum Zusammentreffen wurde. Auch der gemeinsame Spaziergang durch das Dorf brachte viel Interessantes. Kaum einer von den jetzigen Einwohnern wusste, wo früher die Schule oder Bäckerei

Procházka po historických fotografiích, Setkání – Treffen 2008 Ein Spaziergang mit historischen Aufnahmen, Setkání – Treffen 2008

V roce 2008 jsme na první ročník navázali dalším setkáním ve stejném duchu a zároveň se již začal připravovat společný česko-německý tábor, který jsme uskutečnili v roce 2009. A povedlo se neuvěřitelné! Dvacet mladých Čechů a Němců se po dva týdny věnovalo jak programům ze společné historie a rozebíráním různých úhlů pohledu na události, tak i aktivní pomoci v okolí. V rámci tábora proběhlo i klasické jednodenní setkání s rodáky, účastníci tábora od nich získali při rozhovorech spoustu neocenitelných informací, díky nimž vychází i tato kniha.

Expozice po m\u00e3i svat\u00e9, Setk\u00e1ni — Treffen 2008 Ausstellung nach der Heiligen Messe, Setk\u00e1ni — Treffen 2008

stand oder wo man ein Bier trinken konnte. Der wohl wichtigste Beitrag lag im gegenseitigen Kennenlernen, das bei den jetzigen Einwohnern das Interesse um die Geschichte des Dorfes wecken und so die Gegenwart mit der Vergangenheit symbolisch verbinden konnte.

Im Jahr 2008 knüpften wir in gleichem Sinne an den ersten Jahrgang an und gleichzeitig begannen wir das gemeinsame tschechisch-deutsche Camp vorzubereiten, das 2009 stattfand. Und es gelang etwas Unglaubliches! Zwanzig junge Tschechen und Deutsche haben sich zwei Wochen lang nicht nur Programmen aus der gemeinsamen Geschichte und einer Analyse verschiedener Ansichten auf das Geschehene gewidmet, sondern haben auch in der Umgebung tatkräftig zugepackt. Im Rahmen des Camps hat auch das klassische eintägige Treffen mit den ursprünglichen Einwohnern stattgefunden, und die Campteilnehmer haben dabei in Gesprächen eine Menge unschätzbarer Informationen gewonnen. Dank ihnen erscheint auch dieses Buch.

Trnst Fischer při vzpomínání, Setkání – Treffen 2007 Ernst Fischer erinnert sich, Setkání – Treffen 2007

HISTORIE OBCE A KOSTELA /

GESCHICHTE DER GEMEINDE UND DER KIRCHE

Historie obce a kostela

Obec

O vsi se zmiňují historické prameny poprvé v roce 1227, kdy ji velmož Kojata věnoval společně s Kokašicemi svému příbuznému Benešovi. Obec tvořila stálou součást švamberského a později bezdružického panství.

Pravděpodobně v průběhu 17. století získala obec přívlastek Česká na rozdíl od obce s tehdejším jménem Německá Domaslav (po válce Domaslavičky), která se nacházela 7 km severozápadně odtud. Údaje z roku 1651 ukazují, že v Domaslavi žily v této době německé rodiny. Ve vsi, která měla tehdy kolem 60 obyvatel, se zmiňuje jediné české jméno Valenta. V roce 1838 se obec skládala ze 32 usedlostí obydlených 240 vesničany. V roce 1930 zde ve 45 domech žilo 247 obyvatel, roku 1991 jich tu ve 20 domech žilo trvale jen 20.

- ↑ Domaslav při pohledu z Krasíkova, Duben 2009 Blick auf Domaslav von Krasíkov, April 2009
- → Kostelní věž po opravě při pohledu od bývalého kravína Kirchenturm nach Renovierung, Blick vom Gelände des ehemaligen Kuhstalls

Geschichte der Gemeinde und der Kirche

Gemeinde

Das Dorf wird in historischen Quellen erstmals 1227 erwähnt, wo es der kinderlose Magnat Kojata zusammen mit Kokašice seinem Verwandten Beneš schenkte. In den folgenden Jahrhunderten war das Dorf Bestandteil der Schwanberger und später der Weseritzer Domäne.

Vielleicht erhielt Domaslav schon im 17. Jahrhundert das Attribut "Böhmisch", um es von "Deutsch" Domaschlag zu unterscheiden (heute die hier 7 km südwestlich von hier entfernte ehemalige Gemeinde Domaslavičky).

Quellen aus dem Jahre 1651 zeigen, dass Domaslav zur dieser Zeit von Deutschen Familien bewohnt wurde. Zur dieser Zeit hatte das Dorf ungefähr 60 Einwohner unter denen sich ein einziger tschechischer Name "Valenta" befand. 1838 bestand das Dorf aus 32 Anwesen mit 240 Bewohnern. Im Jahre 1930 lebten hier 247 Einwohner in 45 Häusern und 1991 waren es nur 20 Einwohner in 20 Häusern, die hier ständig lebten.

Kirche St. Jakob der Ältere in Domaslav

Über den Beginn der Kirche in Domaslav sind keine Nachrichten vorhanden. Ein Kirchengebäude stand hier sicher in der zweiten Hälte des 14.

Kostel svatého Jakuba Většího v Domaslavi

O počátcích kostela v Domaslavi nemáme žádné zprávy. Církevní budova zde jistě stála v druhé polovině 14. století, kdy sem podle různých badatelů byl dosazen duchovní správce.¹ Kostel zde však mohl stát mnohem dříve, čemuž nasvědčují různé doklady. V roce 1623 však farní úřad zaniká a domaslavští museli docházet do lestkovského kostela. Následkem třicetileté války celá oblast utrpěla demograficky a tedy i hospodářsky. V roce 1682 obdržela arcibiskupská konzistoř dopis, v němž tachovský vikář vyzývá k opravě domaslavského a lestkovského kostela, které již hrozily zřícením. Když byly prostředky na opravu uvolněny, byl již kostel v tak špatném stavu, že bylo zřejmě nutné jej zbořit a na jeho místě postavit kostel nový. Stalo se tak po roce 1705. Jak vyplývá ze stavebně historického průzkumu, byl předchozí kostel pravděpodobně již románský a kameny z jeho zdiva byly znovu použity při stavbě nové barokní budovy. Ze staršího kostela byl také převzat zvon odlitý roku 1545 Janem Konvářem ze Stříbra.² Nově vystavěný kostel byl poté znovu povýšen

¹ V Schallerově Topografii království českého je uveden rok 1384, zatímco Zdeněk Procházka se odvolává na badatele Augusta Sedláčka, který uvádí již rok 1357.

² Další dva zvony byly zrekvírovány za 1. a 2. světové války a jediné, co se zachovalo, jsou zprávy o nápisech na obou zvonech

- Kostel ve 20. letech 20. století, ze sbírek Západočeského muzea v Plzni
 Die Kirche in den 20er Jahren des 20. Jh., aus den Sammlungen des Westböhmischen Museums in Pilsen
- → Kostel je nedílnou součástí všech akcí Die Kirche ist ein fester Bestandteil aller Aktionen

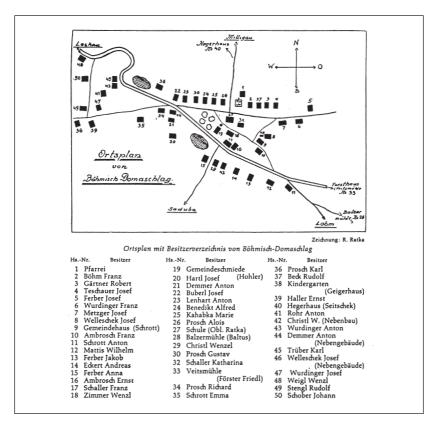
Jahrhunderts, als hierher - verschiedenen Forschern nach - ein Seelsorger eingesetzt wurde. Eine Kirche kann hier aber viel früher gestanden haben, was durch verschiedene Belege bewiesen wird. 1623 geht jedoch das Pfarramt unter und die Bewohner von Domaslav müssen nach Lestkov zur Kirche gehen. Während des Dreißigjährigen Kriegs erlitt die ganze Gegend demographische und also auch wirtschaftliche Verluste. 1682 erhielt das erzbischöfliche Konsistorium einen Brief, in dem der Vikar aus Tachau zur Instandsetzung der Kirchen in Domaslav und Lestkov auffordert, die einzustürzen

drohten. Als die Mittel freigegeben wurden, war die Kirche bereits in einem so schlechten Zustand, dass es anscheinend notwendig war sie niederzureißen und an ihrer Stelle eine neue zu bauen. Das geschah nach 1705. Wie aus den baulich-historischen Untersuchungen hervorgeht, war die vorangehende Kirche vermutlich romanisch und die Steine aus ihrem Mauerwerk wurden beim Bau der neuen Barockkirche benutzt. Von der älteren Kirche wurde auch die Glocke übernommen, die 1545 Jan Konvář aus Stříbro gegossen hat.² Die

¹ In Schallers Topographie des Königreichs Böhmen wird das Jahr 1384 angeführt, während Zdeněk Procházka sich auf den Historiker und Burgenforscher August Sedláček beruft, der das Jahr 1357 anführt.

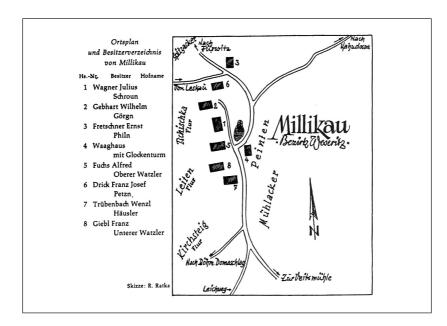
² In Schallers Topographie des Königreichs Böhmen wird das Jahr 1384 angeführt, während Zdeněk Procházka sich auf den Historiker und Burgenforscher August Sedláček beruft, der

na farní, s přifařenými obcemi Lom, Zádub a Milíkov. Lze předpokládat, že ve stejných letech byla stržena a znovuvystavena také fara. Hřbitov, který se prostíral kolem kostela, už nevyhovoval prostorovým nárokům a tak byl pro něj roku 1789 vymezen jiný pozemek na okraji vsi. Teprve na konci století se farní areál dočkal dalších změn, kdy byla opět zbořena barokní fara a na jejím místě vystavěna fara nová.

Velký úpadek znamenala doba po druhé světové válce, kdy byli vyhnáni německy mluvící obyvatelé a ani následující totalitní režim nepřál údržbě památek jako takových, natož těch církevních. V roce 2006 začalo kostel opravovat občanské sdružení Domaslav. V rámci oprav byla v roce 2008 sňata z věže makovice, která ukrývala zprávu o rekonstrukci střechy v roce 1925.

Zpracováno podle Zdeňka Procházky (Stavebně historický průzkum kostela svatého Jakuba Většího v Domaslavi, nepublikováno, 2008)

neu erbaute Kirche wurde danach aufs Neue zur Pfarrkirche erhoben, mit den eingepfarrten Dörfern Lom, Zádub und Milíkov. Es ist anzunehmen, dass in diesen Jahren auch das Pfarrhaus niedergerissen und wieder aufgebaut wurde. Der Friedhof, der sich um die Kirche erstreckte, entsprach den räumlichen Anforderungen nicht mehr, und so wurde dafür 1789 ein anderes Gelände am Dorfrand abgesteckt. Erst gegen Jahrhundertende erfuhr das Pfarrgelände weitere änderungen, das barocke Pfarrhaus wurde wieder niedergerissen und an seiner Stelle ein neues erbaut.

Einen großen Verfall bedeutete die Zeit nach dem Zweiten Weltkrieg, als die deutschsprachigen Einwohner ausgesiedelt wurden. Das nachfolgende totalitäre Regime war der Instandhaltung von Denkmälern als solchen nicht gewogen, geschweige dann der Instandhaltung von kirchlichen Bauten. 2006 begann die Bürgerinitiative Domaslav die Kirche zu reparieren. Im Rahmen der Instandsetzungsarbeiten wurde 2008 der Turmknopf vom Turm herabgenommen, der eine Nachricht über die Dachrekonstruierung im Jahr 1925 enthielt.

Bearbeitet nach Zdeněk Procházka (Baulich-historische Untersuchung der Kirche St. Jakob der Ältere in Domaslav, nicht publiziert, 2008)

das Jahr 1357 anführt.

eschehen and **m** ěn tavebn

001

V téhle podobě věž hlídá shůry Domaslav někdy od třicátých let, kdy proběhly poslední velké opravy. Kromě plechových záplat a místy vysypaného zdiva říms toho o jejím chatrném zdraví na první pohled mnoho patrno není.

/ podzim 2007

In dieser Gestalt wird Domaslav vom Kirchenturm ungefähr seit den dreißiger Jahren überwacht. Damals erfuhr er die letzten größeren Reparaturen. Außer der Blechflicken und des stellenweise bröckligen Mauerwerks bemerkt man auf ersten Blick nichts von seinem schlechten Zustand.

/ Herbst 2007

Bližší pohled na střešní plášť nevzbuzoval mnoho radosti. Rez, odstávající plechy a trhliny – to všechno otvírá cestu vodě k dřevěným konstrukcím bednění a krovu. Poškozená krytina tak poukázala na nutnost statického zajištění krovu.

/ podzim 2007

Ein genauerer Blick auf das Dach erweckte nicht gerade Freude. Rost, klaffende Bleche und Risse – das alles macht dem Regenwaser den Weg frei zu deauben Holzkonstruktionen der Verschläge und des Dachstuhls. Die beschädigte Bedachung deutete so auf die Notwendigkeit einer statischen Sicherung des Dachstuhls hin.

/ Herbst 2007

003

Poškození krovu věže v důležitém místě, kde trámy dosedají na zdivo je opravdu vážné, mnohde už je dřevo natolik vyhnilé, že je vidět skrz. Teď už se zdá celkem pochopitelné, že se celá báň v posledních letech začala viditelně naklánět.

/ léto 2008

Beschädigung des Turm-Dachstuhls an dieser wichtigen Stelle ist wirklich bedrohlich – die Balken sitzen auf das Mauerwerk auf und vielerorts ist das Holz schon so morsch, das man hindurchsehen kann. Jetzt wird durchaus begreiflich, das die Turmhaube in den letzten Jahren anfing sich sichtbar zu neigen.

/ Sommer 2008

Oprava paty krovu, kdy jsou po odstranění krytiny narušené části trámů postupně nahrazovány zdravým dřevem a vše je sešroubováno svorníky. Celá takřka chirurgická operace se nazývá "protézování".

/ podzim 2007

Reparatur des Dachstuhlansatzes – nach Beseitigen der Bedachung werden die angegriffenen Balkenteile etappenweise durch gesundes Holz ersetzt und alles wird durch Gewindestifte zusammengeschraubt. Diese fast chirurgische Operation wird "Prothesieren" genannt.

/Herbst 2007

005

Dlouhá léta nekontrolované úžlabí střechy presbyteria skryté za věží. Rezavé oplechování, střepy eternitové krytiny a zanesený žlab, v kterém nerušeně vyrůstá tráva, představují ideální podmínky pro zatékání vody. Hniloba na sebe nenechala dlouho čekat.

/jaro 2008

Die über Jahre nicht kontrollierte hinterhalb des Turms versteckte Dachkehle des Presbyteriums. Rostige Kehlrinne, Bruchstücke der Eternit-Dachplatten, die Rinne verschlammt und mit Gras bewachsen – ideelle Bedingungen für das Eindringen von Wasser. Die Fäulnis ließ nicht lange auf sich warten.

/ Frühjahr 2008

Místo, kde se původně všechny trámy potkávaly a pevně spojené trpělivě přenášely zatížení ze střechy presbyteria do obvodové stěny. Dlouhodobé zatékání způsobilo, že trámy uhnily a zeď se postupně vydrolila, střecha poklesla... takže i tady přišla oprava na poslední chvíli.

/jaro 2008

Die Stelle, an der ursprünglich alle Balken aufeinandertrafen und fest verbunden geduldig die Last des Presbyteriumdaches in die Wände übertrugen. Das über lange Zeit eind-

ringende Wasser verursachte, das die Balken abfaulten und die Wand abbröckelte, das Dach sank ab ... und so kam auch hier die Reparatur im letzten Augenblick.

/ Frühjahr 2008

007

Provizorní zajištění vazných trámů během opravy krovu presbyteria, odkrytá pravá část střechy. Levou část konstrukce v kritickém místě za věží, kam nejvíc zatékalo, bylo nutno téměř kompletně vyměnit.

/ jaro 2009

Die provisorische Absicherung der Bindebalken während der Dachstuhlareparatur des Presbyteriums, freigelegter rechter Teil des Daches. Den linken Teil der Konstruktion an der kritischen Stelle hinterhalb des Turmes, wo das Wasser am stärksten einfloss, musste man fast komplett ersetzen.

/ Frühjahr 2009

Obnovená báň věže důstojně shlíží na zbrusu nové okapy na faře pod sebou. Radostný pohled!

/ jaro 2009

Die renovierte Turmhaube blickt würdevoll auf die nagelneuen Dachtraufen auf dem Pfarrhaus herab. Ein freudiger Anblick!

/ Frühjahr 2009

009

Viditelně nakloněná a postupně odstrojovaná věžní báň pomalu, ale jistě obrůstá stříbřitou pavučinou lešení.

/ léto 2008

Die sichtbar geneigte und schrittweise abgetragene Turmhaube wird langsam, aber sicher vom silbernen Spinngewebe des Gerüstes umschlossen.

/ Sommer 2008

Teprve po snesení všech nenávratně poškozených částí střechy se ukázal ve vší nahotě rozsah nutné opravy a vzniklo tázavé prázdno v místě vrcholu věže.

/ léto 2008

Erst nach Abtragung aller unwiederbringlich beschädigten Dachteile zeigte sich das Ausmaß der notwendigen Reparaturen und entstand die fragende leere Stelle auf der Turmspitze.

/ Sommer 2008

Střecha věže pokrytá novým prkenným bedněním a nová lucerna, u které bude podle fotografií obnoven její původní historický vzhled, setřený již opravami za první republiky.

/ podzim 2008

Das Turmdach mit neuer Beschalung und die neue Laterne, deren bereits im Zuge der Reparaturen während der 1. Republik verwischte ursprüngliche historische Gestalt nach alten Aufnahmen wiederhergestellt wird.

/ Herbst 2008

Ukládání titanzinkových pouzder se zprávami pro budoucí generace do makovice na samém vrcholu věže. Kdo je asi znovu otevře...? A kdy?

/ podzim 2008

Anbringen der Zeitkapsel aus Titanzink mit Nachrichten für die kommenden Generationen in den Turmknopf. Wer wird sie wohl wieder öffnen...? Und wann?

/ Herbst 2008

013

Krov báně při pohledu zevnitř – opravené staré trámy se propojují s novými prkny bednění a kolíky k zajištění spojů a všechno dohromady to zase po letech tvoří smysluplný, funkční celek. Vzpěra v popředí je popsána tužkou někým z našich předchůdců v roce 1925.

/ zima 2008

Dachstuhl der Turmhaube von Innen – die reparierten alten Balken sind

mit den neuen Brettern der Verschalung verbunden und alles zusammen bildet nach Jahren wieder ein sinnvolles funktionsfähiges Ganzes. Die Aufschrift mit Bleistift auf der Stütze im Vordergrund wurde von einem unserer Vorgänger im Jahr 1925 gemacht.

/ Winter 2008

Pohled do vyspraveného krovu věže, vše dosedá tam kam má, matice svorníků pevně utaženy, vysypané zdivo opraveno. Stačí jen zamést nános pilin, který tiše dokládá, že pracovní úsilí skončilo teprve nedávno.

/ zima 2008

Blick in den reparierten Dachstuhl des Turms, in dem alles dort aufsitzt, wo es aufsitzen soll, die Muttern der Gewindestifte sind festgezogen, das bröcklige Mauerwerk renoviert. Es bleibt nurmehr übrig die Sägespäne zusammenzukehren, die still bezeugen, dass die Arbeit erst unlägst beendet wurde.

/ Winter 2008

015

Obnažená kostra krovu věže dává jen matně tušit původní tvary věže, ale o to líp je vidět řemeslný důmysl našich předků i jejich stavitelský cit pro jeden z tradičních materiálů – dřevo.

/ léto 2008

Das bloßgelegte Dachstuhl-Skelett lässt die ursprüngliche Turmgestalt nur ahnen, aber desto besser kommt das handwerkliche Können unserer Vorfahren und ihr Gefühl für einen der traditionellen Werkstoffe, das Holz, in Vorschein.

/ Sommer 2008

Pohled na hrad Krasíkov přes repliku zlaceného kříže na hrotnici věže. Už brzy bude v té výšce patřit jen ptáčkům a čerstvému západnímu větru.

/ zima 2008

Blick über die Nachbildung des vergoldeten Kreuzes auf der Turmhaubenspitze auf die Burg Krasíkov. Schon bald wird es in dieser Höhe nur den Vögeln und dem frischen Westwind gehören.

/ Winter 2008

Obnovená věžní báň může v celé kráse konečně sloužit svému původnímu účelu – podpírání mraků...

/ léto 2009

Die renovierte Turmhaube in ihrer ganzen Pracht: sie kann endlich ihrem ursprünglichen Sinn – die Wolken zu unterstützen – dienen...

/ Sommer 2009

018

Boj s dřevomorkou na faře. Vypadlá roura okapního svodu a vlhká zeď bohatě stačily na rozvoj téhle nenáviděné houby v trámových stropech a podlahách.

/ podzim 2007

Der Kampf mit dem Holzschwamm im Pfarrhaus. Ein herausgefallenes

Dachabfallrohr und feuchte Wand genügten der Entwicklung dieses gehassten Schwamms in den Balkendecken und Fußböden.

/ Herbst 2007

Lucerna věže. Po sejmutí plechové krytiny se objevila nejenom původní bohatá profilace říms a záklenků, ale i druhotné zesílení sloupků z roku 1925 a také vážný rozsah poškození. Zde bude nutná úplná náhrada replikou.

/ léto 2008

Die Turmlaterne. Nach Abtragen der Blechbedachung kam nicht nur die ursprüngliche reiche Profillierung der Simsen und Deckbögen, sondern auch die sekundäre Verstärkung der Säulen aus dem Jahr 1925 und der erhebliche Umfang der Beschädigungen zum Vorschein. Hier wird ein vollständiges Ersetzen durch eine Replik notwendig.

/ Sommer 2008

Celý kostel bude potřebovat ještě hodně práce, aby se dočkal ucelené obnovy. Proto je povzbuzením, že všechno to společné úsilí má už teď v podobě opravené báně jasně viditelný výsledek a dobrého strážce.

/ zima 2008

Es gibt noch einen langen Weg und viel Arbeit bis hin zur komplexen Instandsetzung der ganzen Kirche. Deshalb ist für uns ein Ansporn, das diese unsere gemeinsamen Anstrengungen schon jetzt in Gestalt der renovierten Turmhaube ein klar sichtbares Ergebnis und einen guten Behüter haben.

/ Winter 2008

Poděkování

Publikace vznikla v rámci česko-německého projektu *Domaslav včera a dnes / Domaslav gestern und heute*.

Za spolupráci děkujeme domaslavským rodákům, současným obyvatelům Domaslavi, panu Erichu Eckertovi a především všem účastníků projektu: Claire Gordziel, Marii Güther, Idě Pětioké, Marii Jansová, Michale Jurníčková, Aleksandře Kuhn, Martinu Tatíčkovi, Michael Janssenovi, Dorothee Mutschler, Julii Luise Pitschmann, Evě Netal, Caroline Proske, Luise Schulze, Franzisce Stölzel, Marcelovi Špačkovi, Silvii Špačkové, Martině Štípkové, Simonu Haagenovi a Veronice Kočové. Poděkování patří také všem překladatelům (Heleně Glatterové, Stefanii Plötz, Kláře Studené), sdružení ASF, faráři Jaroslavu Šaškovi z Římskokatolické farnosti Planá u Mariánských Lázní a ostatním přátelům Domaslavi.

Za možnost uveřejnění fotografií děkujeme Státnímu okresnímu archivu Tachov a Západočeskému muzeu v Plzni.

Projekt finančně podpořili Česko-německý fond budoucnosti, program EU Mládež v akci, Plzeňský kraj a další.

Danksagung

Diese Publikation ist im Rahmen des deutsch-tschechischen Projekts Domaslav gestern und heute / Domaslav včera a dnes entstanden.

Für die Zusammenarbeit bedanken wir uns bei den ehemaligen deutschen, sowie den heutigen Bewohnern Domaslavs, Herrn Erich Eckert und vor allem bei den ProjektteilnehmerInnen: Claire Gordziel, Maria Güther, Ida Pětioká, Marie Jansová, Michala Jurníčková, Aleksandra Kuhn, Martin Tatíček, Michael Janssen, Dorothee Mutschler, Julia Luisa Pitschmann, Eva Netal, Caroline Proske, Luise Schulze, Franziska Stölzel, Marcel Špaček, Silvie Špačková, Martina Štípková, Simon Haagen und Veronika Kočová.

Ein Dank gebührt auch allen Übersetzern (Helena Glatterová, Stefanie Plötz, Klára Studená), der Organisation Aktion Sühnezeichen Friedensdienste, Pfarrer Jaroslav Šašek von der römisch-katholischen Pfarrei in Planá, sowie anderen Freunden von Domaslav.

Für die Druckgenehmigung von Fotos bedanken wir uns beim Staatsarchiv Tachau und dem Westböhmischen Museum in Pilsen.

Das Projekt wurde durch den Deutsch-Tschechischen Zukunftsfonds, das EU-Programm JUGEND IN AKTION, die Region Pilsen und andere Förderer finanziell unterstützt.

Sponzoři projektu

